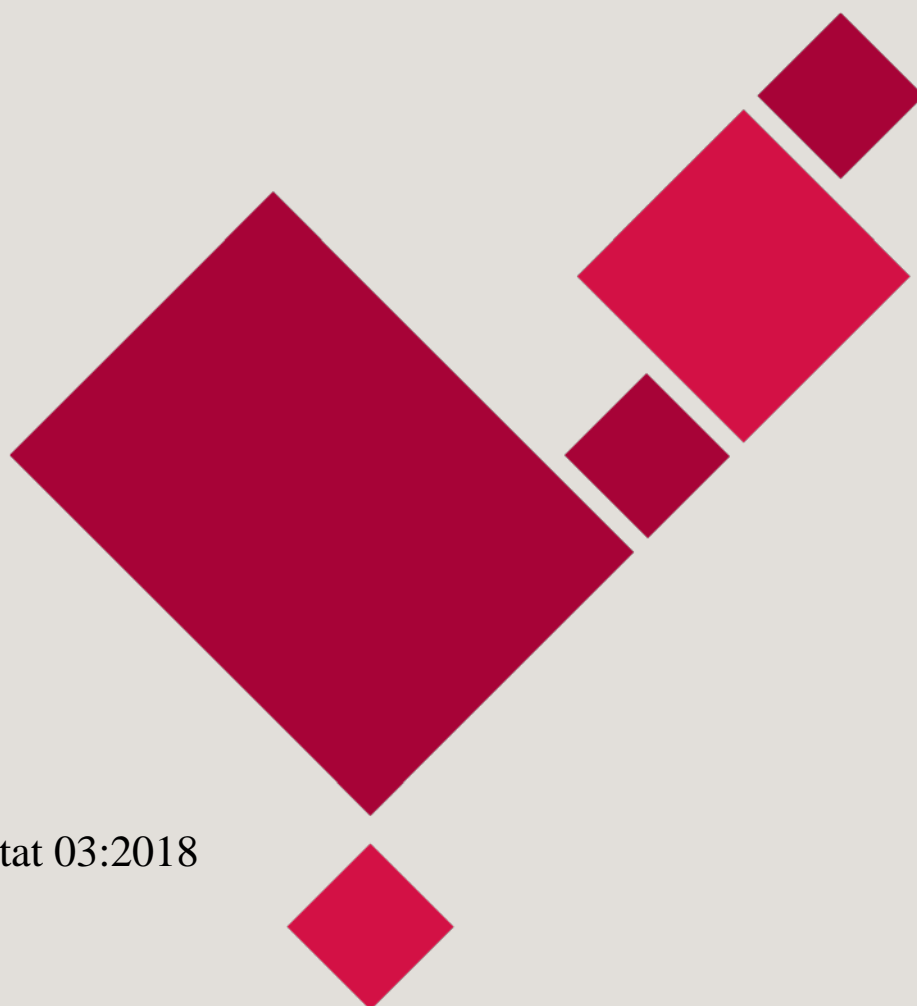

Arbeidstidsordninger

Vist ved data og analyser fra Arbeidsforskningsinstituttet
og Arbeidskraftundersøkelsen

Marit Owren Nygaard, Dag Ellingsen og Arild H. Steen

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS FOU-RESULTAT

© Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet, 2018
© Work Research Institute (AFI), OsloMet – Oslo Metropolitan University, 2018
© Forfatter(e)/Author(s)

Det må ikke kopieres fra denne publikasjonen ut over det som er tillatt etter bestemmelsene i "Lov om opphavsrett til åndsverk", "Lov om rett til fotografi" og "Avtale mellom staten og rettighetshaver-nes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet".

All rights reserved. This publication or part thereof may not be reproduced in any form without the written permission from the publisher.

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet – storbyuniversitetet
Pb. 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Work Research Institute (AFI)
OsloMet – Oslo Metropolitan University
P.O.Box 4 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Telefon: +47 23 36 92 00
E-post: postmottak-afi@oslomet.no
Webadresse: www.afi.no

Publikasjonen kan lastes ned fra <http://www.afi.no>.

Sammendrag

- Antall timer jobbet er stabilt. Arbeidstakerne oppgir at de jobber omtrent like mange timer i dag som i 2010. Dette gjelder både heltids- og deltidsarbeidende.
- De fleste jobber omtrent 40 timer i uka, sjelden natt, rapporterer å ha god helse og god trivsel.
- Arbeidstakere innen transport oppgir at de jobber flest timer.
- Heltidsarbeidende menn oppgir at de jobber 2,5 timer mer (i snitt) enn heltidsarbeidende kvinner.
- Deltid er mye vanligere blant kvinner enn menn uavhengig av alder, inntekt, utdanning og bransje.
- Å jobbe deltid ser ut til å være en god ordning for dem som ønsker mer fritid. De ordner seg en slags sekstimersdag. Hvor mye (deltid) du jobber varierer mye med årsaken til deltidarbeid.
- De som jobber deltid grunnet i helseutfordringer jobber færre antall timer enn de som selv har valgt deltid.
- To av tre arbeidstakere jobber ordinær dagtid (normalarbeidsdag).
- Normalarbeidsdagen er ganske ulik avhengig av hvilken bransje du jobber i.
- Andelen som ikke registrerer overtid øker.
- Fagforeningsmedlemmer har mindre uregistrert arbeidstid enn uorganiserte, alt annet likt.
- Nattarbeid er mest utbredt i transport og i spesialisthelsetjenesten.
- De som jobber mye på natten vurderer sin helse som dårligere og trives litt mindre på jobben.
- Helge- og kveldsarbeid forekommer relativt ofte, men særlig helgearbeid oppleves ikke så belastende.
- Service-arbeiderne jobber ofte på lørdager, men sjelden på søndager.
- Kvinner – de jobber mindre, oftere deltid, sjeldnere helg, svært sjelden søndager.

Innhold

Sammendrag	2
Arbeidstidsordninger	4
Innledning og disposisjon	4
Utviklingen i forskjellige former for arbeidstidsordninger basert på AKU	4
Tall fra Arbeidslivsbarometeret	7
Arbeidstid	7
Arbeidsuken til heltidsarbeidende	7
Arbeidsuken til deltidsarbeidende	13
Antall timer som deltidsarbeidende jobber	14
Uregistrert arbeid	17
Kvelds-, natt- og helgearbeid	21
Kveldsarbeid	21
Nattarbeid	24
Helgearbeid	28
Hvordan har de det, hvordan tar de det?	31
Egenvurdert helse	31
Trivsel	36
Stress	37
Klokke- og oppgavestyrt arbeidstid	38
Arbeidstidsordninger i bransjene	40

Arbeidstidsordninger

Dette notatet er utarbeidet av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet på oppdrag for Parat. Parat ønsket en oversikt over arbeidstidsordninger i norsk arbeidsliv ut fra foreliggende data. Premisset for oppdraget var at det skulle lages et kortfattet notat i løpet av noen uker våren 2018 med utgangspunkt i Arbeidslivsbarometeret supplert med statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (SSB). AFI har utarbeidet Arbeidslivsbarometeret (AB) for YS siden 2009, noe som gir et rikt materiale for beskrivelse av arbeidstider i norsk arbeidsliv.

Innledning og disposisjon

Notatet presenterer beskrivende (deskriptiv) statistikk over utbredelsen og utviklingen for en rekke former for arbeidstidsordninger, slik som ordinær arbeidstid, deltid og overtid. I tillegg har vi foretatt nye analyser for å undersøke sammenhengen mellom arbeidstidsordninger med type arbeidstakere og deres opplevelser av arbeidslivet. Innledningsvis supplerer vi med lengre tidslinjer med data fra SSB og særlig deres Arbeidskraftundersøkelser (AKU).

Av hensyn til det presisjonsnivå som kreves for forskningsmessig analyse, bruker vi av og til statistiske begreper. Det er ikke nødvendig å forstå alle begrepene for å forstå innholdet i notatet. Resultater er i hovedsak presentert gjennom figurer. Figurene viser blant annet hvordan egenskaper (kjønn, alder, bransje osv.) ved arbeidstakeren avviker fra gjennomsnittet. Her kommenterer vi kun vesentlige, selvstendige avvik. Vi ser eksempelvis på den selvstendige betydningen av kjønn. Dersom mann og kvinne jobber i samme bransje, har samme alder osv., hvilken betydning har da kjønn i seg selv?

Arbeidstidsordningene presenteres etter bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, yrkestilknytning/bransje, utdanning og inntekt. Vi ser også på utfall som stress og press, slitenhet, egen opplevelse av helse og trivsel på jobben.

Utviklingen i forskjellige former for arbeidstidsordninger basert på AKU

Informasjonen i denne bolken er hentet fra SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU)¹ som har noe lengre tidslinjer på denne tematikken enn Arbeidslivsbarometeret. AKU har et større utvalg enn AB, men har mindre informasjon om arbeidstakerne og deres opplevelser i og holdninger til arbeidslivet.

Ordinær arbeidstid, normalarbeidsdagen som utgangspunkt

En av tre (33,1 prosent) arbeider utenfor normalarbeidsdagen. 'Ordinær dagtid' er mandag-fredag kl. 06-18. Arbeid 'utenom ordinær dagtid' er avgrenset til å gjelde regelmessig arbeid utenom ordinær dagtid, altså ikke slikt arbeid som utføres av og til.

Andelen som jobber utenfor ordinær arbeidstid har vært stabil i hele perioden 2001-2017. I perioden 2001-2008 var andelen i perioder 1 til 2 prosentpoeng høyere enn i dag.

Kvinner jobber noe oftere utenfor ordinær arbeidstid, men den største forskjellen går mellom aldersgruppene. Jo yngre, jo oftere jobber man utenom arbeidstid. I aldersgruppa 15-24 år er det flere som jobber utenom ordinær arbeidstid enn ikke.

¹ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/aku>

Deltid

Drøyt 12 prosent av sysselsatte norske menn arbeider deltid, mens andelen blant kvinner er nær tre ganger så høy (knappe 37 prosent). Denne andelen har holdt seg relativt stabil de siste 8-10 årene. Kvinner som arbeider deltid finner vi særlig i helsesektoren og i utdanning på grunnskole- og videregående nivå.

Overtid

Arbeidskraftundersøkelsene måler hvor mange som jobber overtid som andel av alle heltidsansatte arbeidstakere. Andelen av alle slike ansatte som har overtid har sunket fra 13,2 prosent til 10,3 i 2017. Menn jobber mer overtid enn kvinner, 12 prosent av dem jobbet slik i 2017 mot 8 prosent blant kvinner.

Det er særlig unge menn som jobber overtid, blant dem under 35 år ligger andelen på rundt 14 prosent. Også blant kvinner er andelen overtidsarbeidende høyere blant de yngre, mens andelen er jevner fordelt på de eldre aldersgruppene.

Ledere og andre med gjennomgående høy utdanning har ofte overtid. Det har også ansatte i transport og prosessindustri.

Skiftarbeid

Blant dem som jobber utenfor ordinær arbeidstid skiller man mellom de som jobber i skift/turnus og de som har andre løsninger. Her skjer det en interessant utvikling ved at andelen på skift/turnus er økende gjennom perioden, mens andelen som har andre uvanlige løsninger er synkende. Blant alle sysselsatte er det i 2017 litt over 24 prosent som jobber skift eller turnus, mot 20,6 i 2001. Kvinner jobber oftere skift/turnus (28 mot 21 prosent), men økningen på 2000-tallet har vært størst for menn.

Den typiske skiftarbeider er kvinne og under 30 år (andeler på mellom 36 og 40 prosent i 2017), men også blant menn er det de yngste som dominerer. Den typiske skiftrytmen er en kombinasjon av lørdag, søndag, kveld og natt, litt under 9 prosent av alle arbeidstager har denne kombinasjonen, og forskjellene mellom kjønnene er beskjeden. Litt mindre vanlig er kombinasjonen av lørdag, søndag og kveld. Deltidsarbeidere er overrepresentert blant skiftarbeiderne, og det gjelder begge kjønn.

I 2008 jobbet 545 000 arbeidstager skift, antallet økte til 602 000 i 2017. Helse- og sosialtjenester har klart flest skiftarbeidere med oppunder 247 000 ansatte på slik arbeidstidsordning opp fra 231 000 i 2008. Klar økning har det også vært i varehandel og finans/forsikring og annen forretningsmessig tjenesteyting.

Kveldsarbeid

Når SSB spør sysselsatte om de arbeider på bestemte (mer eller mindre uvanlige) tidspunkter, skiller de mellom om dette arbeidet foregår regelmessig eller av og til.

Kveldsarbeid er relativt vanlig, mer enn en tredjedel (35,9 prosent) gjør dette. Kvinner gjør det hyppigere, men skillet er ikke stort. Andelen som jobber kveld har sunket etter 2006, da den var rundt 40 prosent. Nedgangen har vært størst for menn.

Drøyt 13 prosent arbeider *regelmessig* om kvelden, og her er det knapt noen forskjell mellom kjønnene. Andelen har sunket med et par prosentpoeng de siste ti årene.

Det er de yngste (15-24 år) som gjør dette oftest, her er kveldsarbeid det vanlige (50,5 prosent gjør det regelmessig eller av og til). Blant kvinnene i denne aldersgruppen er andelen nesten 58 prosent. Også blant dem i slutten av 20-årene er kveldsarbeid en hyppig foreteelse, og så synker det gradvis med

alder. Nesten 30 prosent gjør dette *regelmessig* blant de yngste, synkende til 10 prosent og mindre blant dem over 40 år. Blant de yngste er det en hyppighet over snittet blant kvinner og under snittet for menn, men når kvinner passerer 30 reduseres andelen regelmessige kveldsarbeidere merkbart til under den tilsvarende andelen for menn.

Nattarbeid

Nattarbeid er mindre vanlig enn skift og kveldsarbeid, drøyt 14 prosent rapporterer om slik arbeidstid. Menn gjør dette hyppigere enn kvinner (16,3 mot 12,1 prosent). Begge kjønn har opplevd en nedgang i denne typen arbeidstidspunkt i løpet av 2000-tallet, og særlig etter 2013.

En liten andel av arbeidstakerne gjør dette regelmessig (4,1 prosent) og forskjellene mellom kjønnene er relativt beskjeden: 4,3 prosent av menn og 3,8 prosent av kvinner gjør dette i 2017.

Helgearbeid

Lørdagsarbeid er ikke uvanlig, rundt en tredjedel av mennene og litt flere kvinner gjør dette. Også her har andelen som gjør dette sunket gjennom 2000-tallet, og særlig de siste 7-8 årene. Nedgangen har vært størst for kvinner.

Drøyt 15 prosent av alle arbeidstagere arbeider *regelmessig* denne dagen, og forskjellen mellom menn og kvinner er beskjeden. Også her har man sett en nedgang – som er størst for kvinner.

Søndagsarbeid er mindre vanlig, dog er det litt over en fjerdedel av alle som sier de jobber denne dagen, frekvensen er litt hyppigere for kvinner. Her har andelen vært så godt som uendret gjennom hele 2000-tallet. Rundt 10 prosent gjør dette regelmessig, og også her er kjønnsforskjellen beskjeden og endringene små, men en liten nedgang er det.

Tabell 1: Oppsummering av inntrykkene fra Arbeidskraftundersøkelsen.

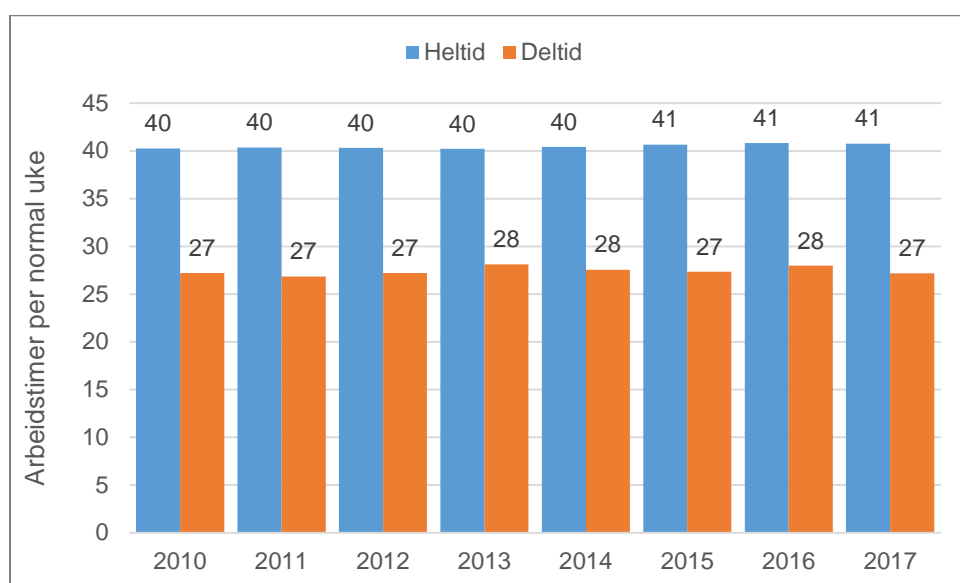
Arbeidstidsordning	Kjennetegn ved typiske arbeidstagere	Utvikling
<i>Ordinær arbeidstid</i>	Voksen mann	Stabil
<i>Utenfor ordinær arbeidstid</i>	Yngre kvinne	Stabil
<i>Deltid</i>	Kvinner	Stabil
<i>Overtid</i>	Menn	Redusert
<i>Skiftarbeid</i>	Kvinner	Økende
<i>Kveldsarbeid</i>	Unge	Redusert
<i>Nattarbeid</i>	Menn	Redusert
<i>Lørdagsarbeid</i>	Unge kvinner	Redusert
<i>Søndagsarbeid</i>	Kvinner	Stabil

Tall fra Arbeidslivsbarometeret

AFI gjennomfører årlig en representativ spørreundersøkelse blant norske arbeidstakere i forbindelse med utarbeidelsen av det årlige Arbeidslivsbarometeret. I det følgende skal vi presentere data og analyser som er relevante for å forstå arbeidstidsordninger blant norske arbeidstakere.

Arbeidstid

Gjennomsnittlig antall arbeidstimer per uke for heltidsarbeidende er 40,5 timer, medianen² er 40. For deltidsarbeidende er gjennomsnittet 27 timer, medianen er 30 timer. Gjennomsnittlig timetall har vært stabilt i perioden 2010-2017. Stabiliteten er naturlig da det ikke har skjedd vesentlige endringer i arbeidstidsreguleringer i perioden. Stabiliteten bekrefter at arbeidstakerne oppgir konsistente svar over tid når det gjelder omfanget av timer de arbeider.

Figur 1: Gjennomsnittlig antall arbeidstimer per normal uke, heltids- og deltidsarbeidende, 2010-2017, N = 25 522.

Arbeidsuken til heltidsarbeidende

Heltidsarbeidende kvinner jobber i snitt 40 timer per uke, mens heltidsarbeidende menn i snitt jobber 41 timer per uke.

Arbeidsuken er ganske lik for ulike aldersgrupper. De som er i aldersgruppen 45-59 jobber i snitt 20 minutter mer per uke enn de andre. De som er i denne aldersgruppen er ofte i en mer «stabil» livsfase enn de andre aldersgruppene, og det er derfor ikke overraskende at de i snitt jobber litt mer per uke. Alder forklarer lite av variasjonen i antall arbeidstimer.

De som ikke har høyere utdanning jobber i snitt 40 timer per uke. De som har kort høgskole- eller universitetsutdanning (inntil fire år) jobber i snitt 40,5 timer per uke, mens de som har lang universitets- eller høgskoleutdanning (mer enn 4 år) i snitt jobber drøye 42 timer per uke. De med lang høyere utdanning skiller seg dermed ganske klart fra de andre mht. arbeidstid.

² Medianen er den verdien som deler utvalget i to like deler.

Siden inntektene endres over tid, og siden inntektskategoriene i AB har variert noe over tid, har vi laget en variabel som deler inntekten i to. De som tjener over medianen i et gitt år er kategorisert til å ha høy inntekt, mens de som har inntekt under medianen er kategorisert til å ha lav inntekt. For heltidsarbeidende har medianinntekten gått fra 450 000 i 2011 til 550 000 i 2017. De med høy inntekt etter vår definisjon her, jobber i snitt 42 timer per uke, mens de med lav inntekt i snitt jobber 39 timer per uke.

I del 2 i Arbeidslivsbarometeret i 2017 rettet vi søkelyset mot åtte forskjellige bransjer (se Arbeidslivsbarometeret 2017, s. 41). Hensikten var å finne bransjer som var relevante for forbundene i YS. De åtte bransjene vi rettet søkelyset mot, var:

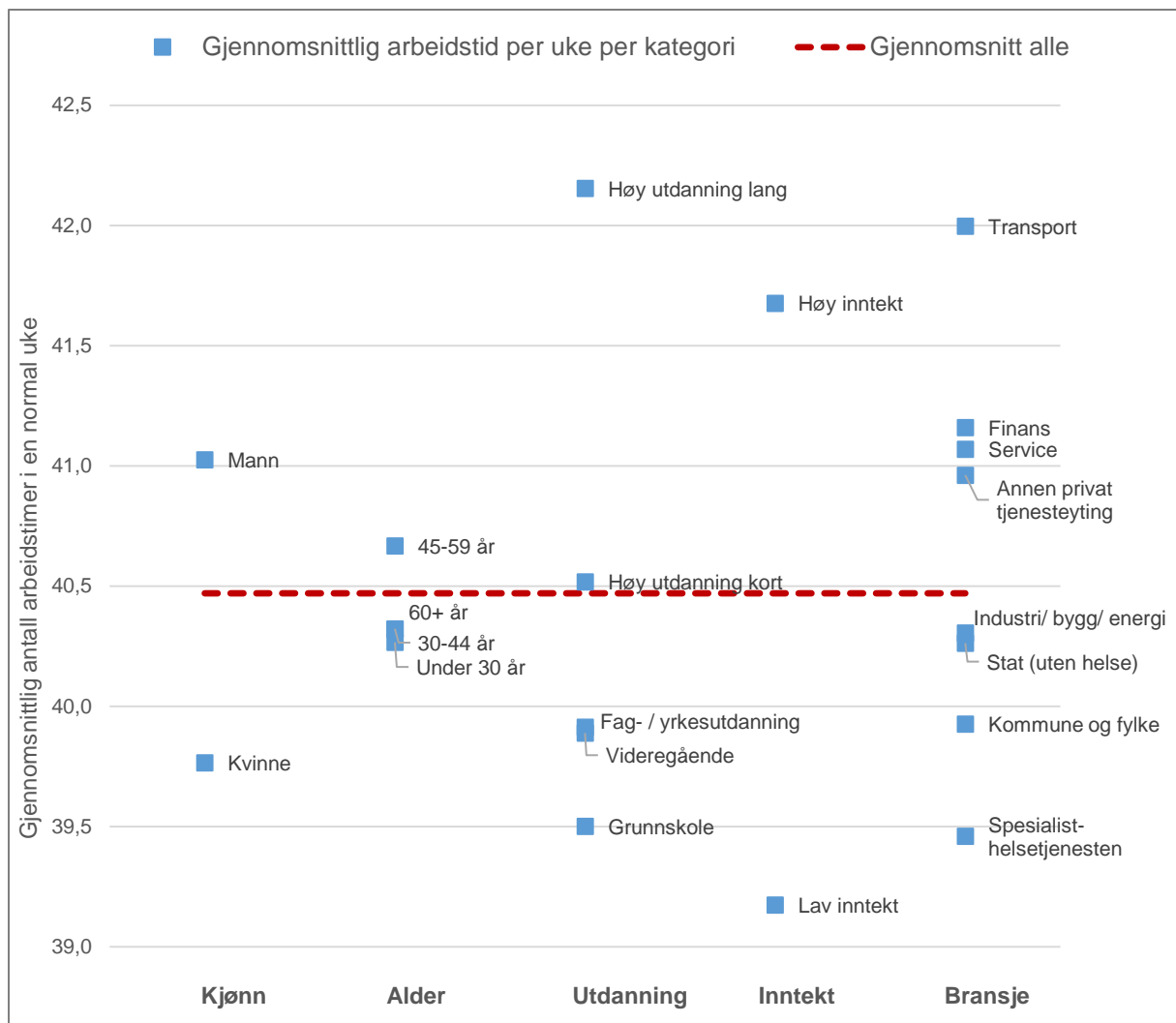
- Spesialisthelsetjenesten
- Stat (uten helse)
- Fylke og kommune
- Industri/energi/bygg og anlegg
- Service-næringene (hotell, butikk, reiseliv, servering)
- Bank, forsikring, finans
- Transport i privat sektor og
- Annen privat tjenesteyting

Det er noen tydelige forskjeller i gjennomsnittlig timetall per uke i de ulike bransjene (blant heltidsansatte).

Transportarbeiderne jobber mest, 42 timer per uke i snitt. De som jobber fulltid i spesialisthelsetjenesten jobber 39,5 timer. Fra AB 2017 kom det frem at disse to bransjene skiller seg tydelig fra hverandre med hensyn til kjønn, utdanningsnivå, holdninger til fagforeninger, opplevelse av trygghet i arbeidslivet, tilrettelegging for kompetanseutvikling og følelsen av å gjøre noe meningsfullt. På en måte kan man si at disse bransjene utgjør to motpoler. I denne studien vil vi imidlertid se at transport- og spesialisthelsetjenestearbeiderne har en del like utfordringer mht. ubekvem arbeidstid og konsekvensene av det.

I offentlig sektor jobber man i snitt noen færre minutter per uke enn i privat sektor.

Figuren under viser gjennomsnittlig timetall per normal uke for kategoriene vi har beskrevet over. Den røde stiplede linjen er gjennomsnittet for alle, 40,5 timer. Den vertikale akse viser antall timer, mens prikkene viser hvor kategoriene er plassert på den vertikale akse. Det kommer frem at de som særlig skiller seg ut med relativt mange arbeidstimer per uke er de som har høy utdanning, de som jobber i transportbransjen og de som har høy inntekt. De som skiller seg ut med relativt lavt antall timer er de med lav inntekt.

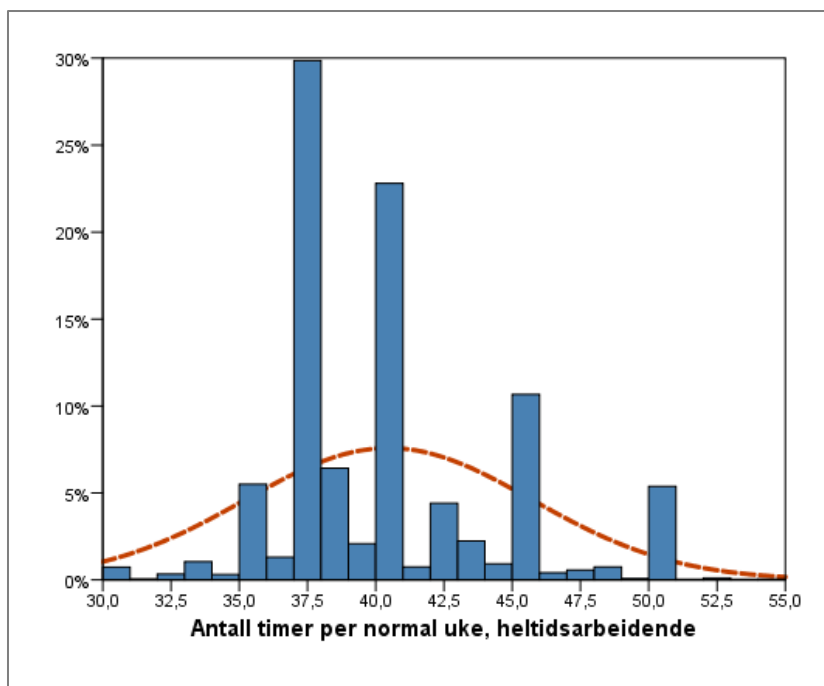

Figur 2: Gjennomsnittlig antall arbeidstimer for heltidsarbeidende per kjønn, alderskategori, utdanningskategori, inntektskategori og bransje for en normal uke. Tidspanne: 2010-2017, N = 20 743³. Den røde stiplede linjen er gjennomsnittet for alle heltidsarbeidende.

Halvparten av alle heltidsarbeidende jobber mellom 37,5 og 42 timer per uke. Det er altså dette timeintervallet som er mest vanlig.

Figuren under viser spredningen i antall arbeidstimer per uke for heltidsarbeidende. 30 prosent jobber 37 timer per uke, og 23 prosent jobber 40 timer per uke.

³ N varierer mellom kategorier, da noen kategorier ikke er definert i alle år. F.eks. gjelder inntekt fra 2013-2017 og segment i perioden 2010,2012 og 2013-2017. Resten gjelder for perioden 2010-2017

Figur 3: Fordeling i prosent av hvor mange som jobber ulike antall timer. Heltidsarbeidende. Den horisontale aksene viser antall timer. Den vertikale aksene viser andelen som jobber det gitte antallet timer. År: 2010-2017, N = 20 318.

Det kan være at gruppen med lav inntekt og de som jobber i spesialisthelsetjenesten jobber færre timer i snitt fordi det er mange kvinner der, og kvinner jobber i snitt mindre enn menn. For å isolere utslaget («effekten») av andre faktorer, har vi foretatt en regresjonsanalyse der antall timer man jobber per uke er avhengig variabel. De ovennevnte variablene er inkludert som uavhengige variabler. I tillegg har vi kontrollert for år, siden vi ser på data for flere år på en gang. Siden noen av respondentene har svart flere ganger, er vi mer konservative i tolkningen av koeffisientene enn vi normalt ville vært, og vektlegger derfor i hovedsak koeffisienter som er signifikante på 0,01-nivå, dvs. at det med 99 prosents sannsynlighet er en forskjell fra gjennomsnittet som ikke skyldes tilfeldigheter.

I denne studien vil vi foreta en rekke regresjonsanalyser. Da er det i teorien mange kriterier som må være oppfylt, men som i praksis sjelden er det fullt ut. Vi må derfor være forsiktige når vi tolker resultatene. Vi kan ikke si at det analysene våre viser er «sannheten», men at de med en viss sannsynlighet gjenspeiler den. Siden Arbeidslivsbarometeret har mange observasjoner, øker det imidlertid sannsynligheten for riktige prediksjoner, i hvert fall så lenge modellen er riktig spesifisert.⁴

Det som først og fremst bidrar til variasjon i antall timer man jobber, er inntekt. Å ha inntekt over medianen bidrar til at man i snitt jobber 2 timer mer enn de som har lav inntekt – gitt kjønn, alder, utdanning og bransje. Her kan man innvende at det kan være motsatt: Man har høy inntekt fordi man jobber mer. Vi har ikke grunnlag for å si noe om kausalitet og hvilken vei den eventuelt går, om man jobber mer fordi man tjener mer, eller om man tjener mer fordi man jobber mer. Det er rimelig å anta at dette kan gå begge veier.

⁴ Output og en grundigere forklaring på valgene som er gjort i forbindelse med analysene, kan fås ved henvendelse til rapportforfatterne.

Sterkt utslagsgivende for antall timer man jobber er også å ha utdanning fra universitet eller høyskole med mer enn fire års varighet. Personer som har det, jobber i snitt drøye to timer mer per uke enn de som ikke har høyere utdanning, alt annet likt.

De som har fullført fagutdanning, yrkesutdanning eller fagbrev jobber i snitt like lenge som de som har grunnskole- eller videregående skole. De som har universitets- eller høyskoleutdanning med inntil fire års varighet jobber i snitt tre kvarter mer per uke enn de med lav utdanning. Det er altså en trappe-trinnsutvikling når det gjelder utdanningsnivå og antall timer man jobber per uke.

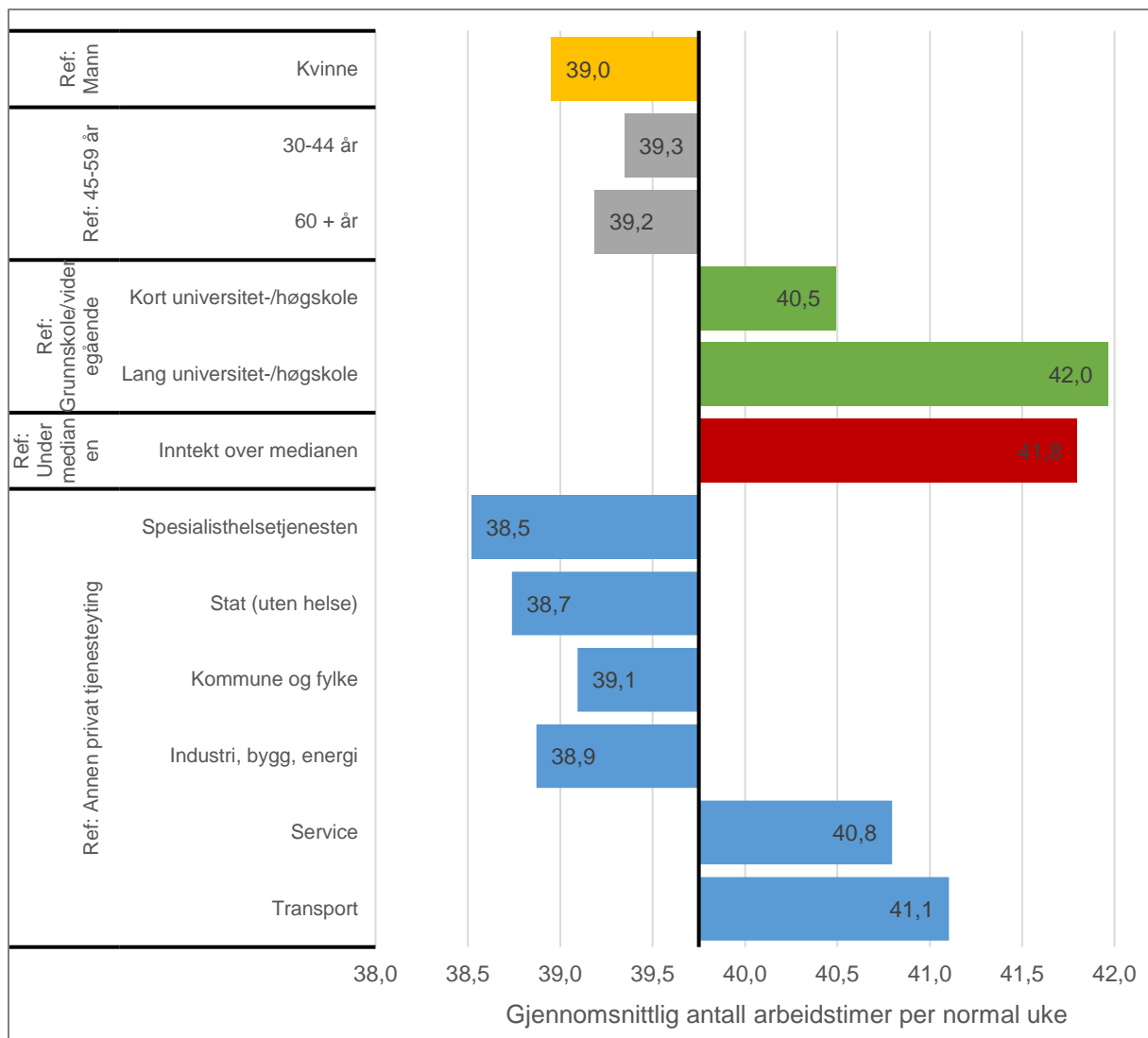
Kvinner jobber i snitt ca. drøye tre kvarter mindre enn menn per uke. Det gjelder da når utdanning, alder, inntekt og bransje er kontrollert for.

Når vi ser på de deskriptive tallene (figur over), finner vi at de under 30 år jobbet mindre enn de mellom 45 og 59 år. Når vi kontrollerer for andre variabler, finner vi ingen signifikant forskjell i arbeidstid mellom disse to aldersgruppene. Derimot jobber de i aldersgruppen 30-44 år og 60+ omtrent en halvtime mindre per uke enn de under 30 år og de mellom 45 og 59 år. Dette kan ha med livsfaser å gjøre, da de under 30 år sjeldnere har barn og de over 60 år ofte begynner å trappe ned.

Offentlig ansatte og industriarbeidere jobber i snitt omtrent en time mindre per uke enn de som jobber i annen privat tjenesteyting, uansett alder, kjønn, utdanning og inntekt. Disse bransjene ser ut til å ha kortere arbeidsuker enn andre ansatte. I motsatt fall finner vi at service- og transportarbeidere må belage seg på lengre arbeidsuker. Å være heltidsansatt betyr derfor ulike ting for ulike bransjer.

«Referansepersonen» i våre analyser er mann i aldersgruppen 45-49 år, har lav utdanning og inntekt og jobber i annen privat tjenesteyting. Han jobber typisk 40 timer per uke. I figuren under viser stolpene hvordan arbeidstiden ville vært annerledes gitt at én av faktorene var annerledes. Hvis referansepersonen var kvinne, men ellers lik, ville hun jobbet 39 timer, dvs. en time mindre per uke i snitt. Hvis han hadde lang universitets- og høyskoleutdanning, men var ellers lik, ville han jobbet 42 timer per uke, osv. (Derfor er stolpen for lang universitets- eller høyskoleutdanning på 42 timer.)

Det som gjør figuren under annerledes enn plottet over, er at vi viser forskjeller i snitt mellom kategoriene når de andre faktorene er kontrollert for. Vi kan derfor med større sikkerhet si at disse forskjellene eksisterer, uavhengig av det som karakteriserer andre forhold. Vi kan f.eks. si at kvinner jobber mindre enn menn – i snitt- uavhengig av hvor de jobber. Også de som jobber i spesialisthelsetjenesten jobber mindre enn snittet – og det kan ikke forklares med at det er en kvinnedominert bransje.

Figur 4: Output fra regresjonsanalyse for heltidsarbeidende. Avhengig variabel: Antall timer man jobber per uke. Kun verdier som er signifikante på 0,01-nivå er med i figuren. År: 2013-2017, N = 13 358.

Vi kan se på noen ekstremverdier. Hvis du er kvinne, over 60 år, har lav utdanning og inntekt og jobber i spesialisthelsetjenesten, jobber du i snitt 37,2 timer per uke. Hvis du derimot er mann over 44 år, har høy inntekt, lang universitets- eller høgskoleutdanning og jobber i transportbransjen, jobber du i snitt 45,4 timer per uke.

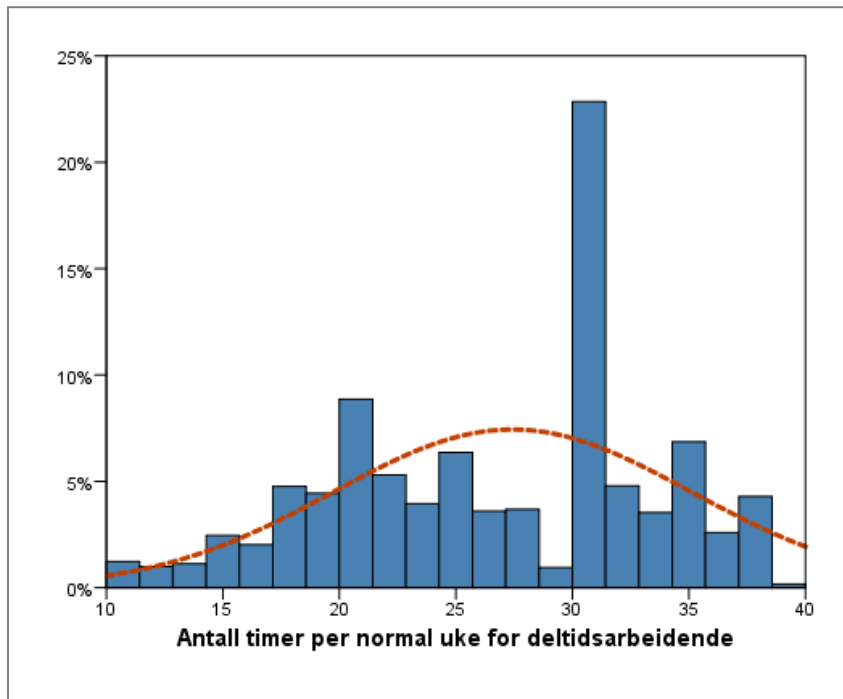
Hva viser dette?

Ansatte i transport og privat service oppgir lengst arbeidstidsuker. Offentlig sektor og industri jobber en time kortere enn gjennomsnittet. Å være heltidsansatt har ulik betydning avhengig av kvalifikasjoner, inntekt og bransje.

Arbeidsuken til deltidsarbeidende

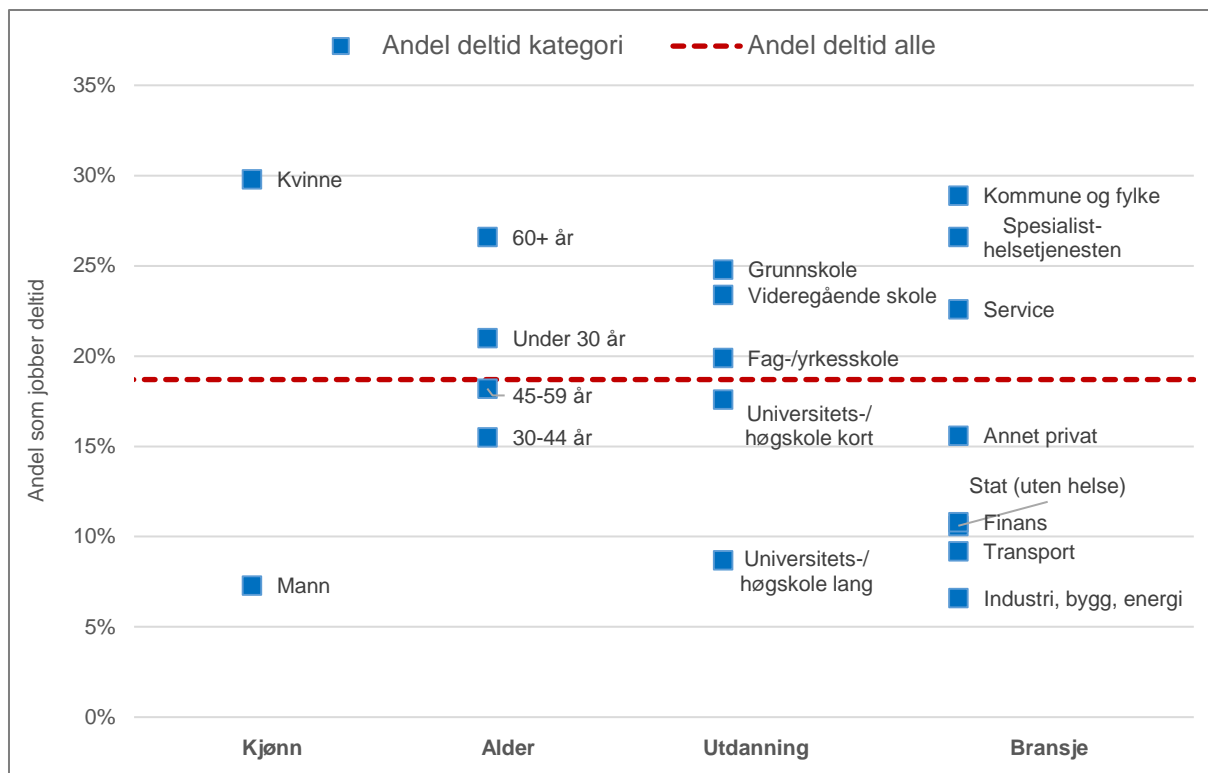
19 prosent av personene i AB jobber deltid. Tilsvarende andel i AKU/SSB er 25 prosent. Årsaken til denne forskjellen kan være at AB i større grad fanger det ordinære arbeidslivet, og i mindre grad personer i deltid og med en annen hovedbeskjeftigelse, f.eks. studenter. Det kan også være at arbeidstakerne i AB definerer heltid noe videre enn respondentene i AKU.

De som i AB har oppgitt å jobbe deltid, jobber fra mellom 10 til 40 timer. 30 timer er timetallet som er oppgitt oftest blant deltidsarbeidende. Figuren under viser timetallet per uke for deltidsarbeidende i AB.

Figur 5: Fordeling i antall timer for deltidsarbeidende i AB. Den horisontale aksene viser antall timer per normal uke. Den vertikale aksene viser hvor mange prosent som jobber det gitte timetallet. År: 2010-2017, N = 4 639.

Det er en betydelig høyere deltidsandel blant kvinner enn menn. Andelen er høyest i aldersgruppen 60+, og mest utbredt blant dem med lav utdanning, spesielt dem med grunnskole eller videregående som høyeste fullførte utdanning. Deltid er mest utbredt i spesialisthelsetjenesten, kommunal og fylkeskommunal sektor og i service-næringene. Deltid er lite utbredt i industrien. Figuren under viser andelen som jobber deltid i hver av disse kategoriene (kjønn, alder, utdanning, bransje). Den røde, stiplede linjen er andelen deltidsarbeidende for alle arbeidstakerne. Andelen som jobber deltid er vist på den vertikale aksene, og rutene viser hvor på den vertikale aksene de ulike kategoriene i snitt er, dvs. hvor høy andel av dem som jobber deltid.

Figur 6: Andel som jobber deltid fordelt på kjønn, alderskategorier, utdanningsnivå og bransje. År: 2010-2017, til dels overlappende respondenter. N = 25 491

Særlig utslagsgivende for om man jobber deltid eller heltid er kjønn, alt annet likt. Det vil si at deltid forekommer blant kvinner i mye høyere grad enn blant menn uavhengig av alder, utdannings- og inntektsnivå og bransje. Nesten alt som vises i figuren over, bekreftes som selvstendige utslag eller signifikante forskjeller i gjennomsnitt når vi kontrollerer for andre faktorer. Den eneste variabelen som ikke er utsagnskraftig, er aldersgruppen «Under 30 år». De jobber ikke signifikant oftere eller sjeldnere deltid enn dem i aldersgruppen 45-59 år, alt annet likt.

Antall timer som deltidsarbeidende jobber

Som vist til i figuren innledningsvis, jobber en deltidsarbeidende i Arbeidslivsbarometeret 28 timer per uke i snitt.

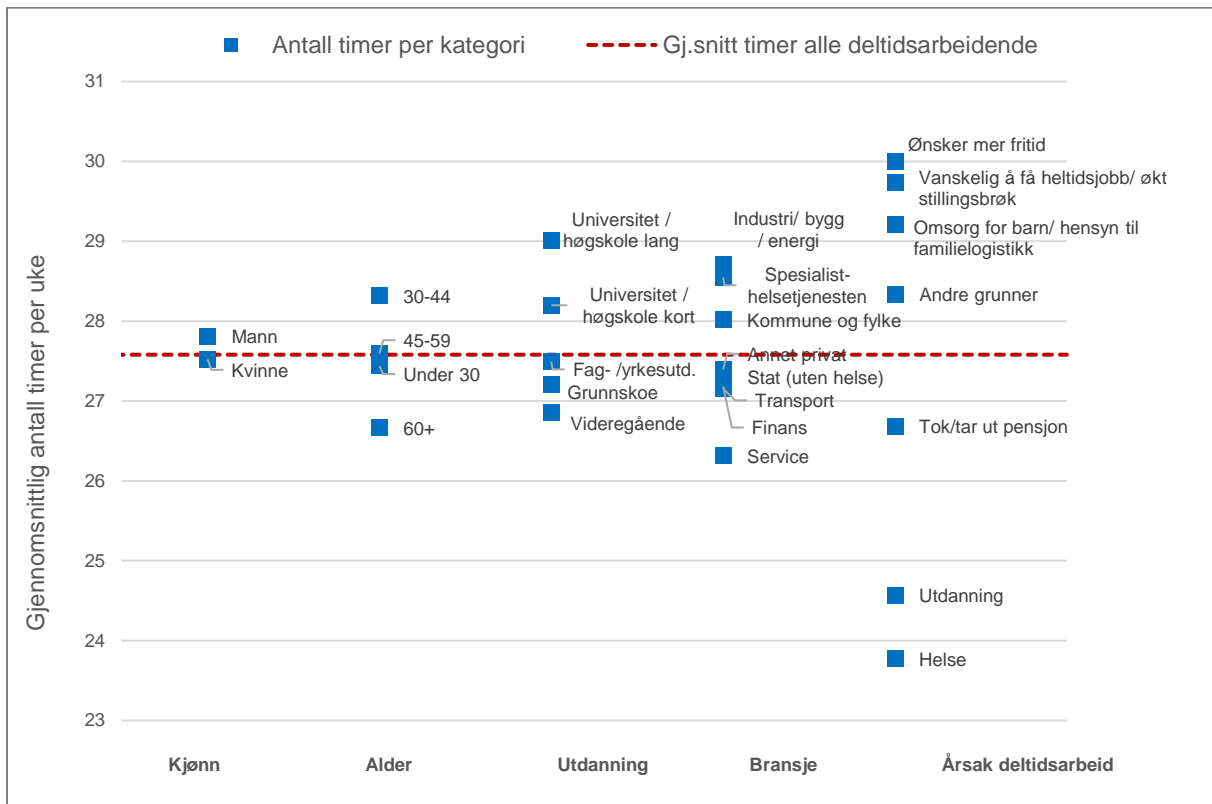
Kvinner og menn som jobber deltid, jobber i snitt omtrent like mye. Aldersgruppen 30-44 jobber i snitt 28 timer per uke, mens aldersgruppen 60+ i snitt jobber 26,5.

Vi finner det samme utdanningsmønsteret blant deltidsansatte som blant heltidsansatte. De med høyere utdanning jobber flere timer per uke enn de med lavere utdanning. Deltidsarbeidende med utdanning fra høgskole eller universitet jobber i snitt 29 timer per uke, mens deltidsarbeidende med videregående utdanning i snitt jobber i underkant av 27 timer.

Deltidsarbeidende som jobber i service-næringene, jobber i snitt om lag 26 timer per uke, betydelig mindre enn (de relativt få) industriarbeiderne som jobber deltid, de jobber nesten 29 timer per uke.

Det er stor spredning i antall timer etter *begrunnelsen* de oppgir for deltidarbeid. De som jobber deltid fordi de ønsker mer fritid, jobber i snitt 30 timer per uke. De som jobber redusert på grunn av helse,

jobber i underkant av 24 timer per uke. De som jobber deltid fordi det er vanskelig å få heltidsjobb eller økt stillingsbrøk, jobber i snitt nesten 30 timer per uke.

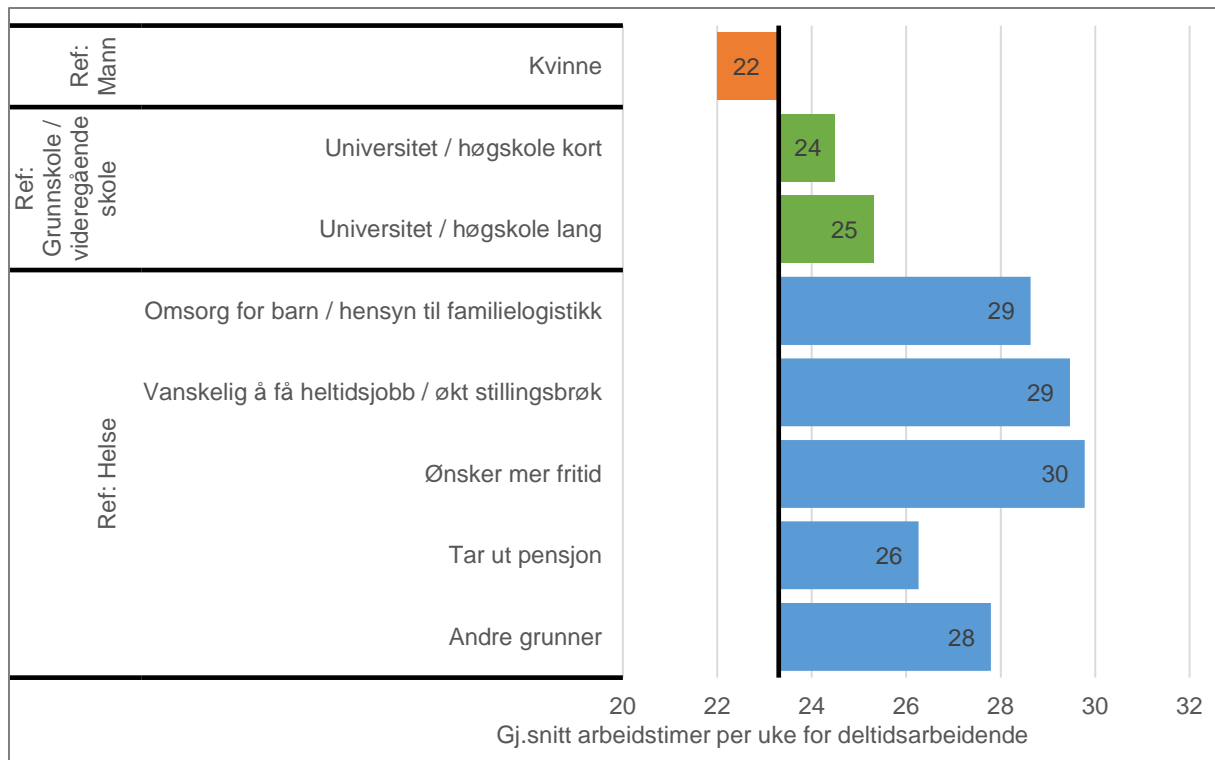

Figur 7: Gjenomsnittlig antall arbeidstimer per normal arbeidsuke for deltidsarbeidende, fordelt på kjønn, alderskategorier, utdanning, bransje og hyppigste årsaker til at man jobber deltid. År: 2012-2017, N = 3 279

Som figuren over viser, ser det ut til at årsak til deltidarbeid er ganske utslagsgivende for hvor mange timer en deltidsarbeidende jobber per uke. Dette bekreftes når vi foretar en regresjonsanalyse. Å jobbe deltid på grunn av helse eller utdanning er forbundet med å arbeide færre timer per uke enn dersom årsaken er f.eks. et ønske om mer fritid eller pensjon.

Betydningen av alder og bransje blir ikke signifikant når vi kontrollerer for andre forhold. Deltidsarbeidende kvinner jobber i snitt 1,3 timer mindre per uke enn deltidsarbeidende menn, alt annet likt. De med kort høyskole- eller universitetsutdanning jobber i snitt 1,2 timer mer per uke enn dem med lav utdanning. De med lang universitet- eller høyskoleutdanning jobber i snitt to timer per uke. Utdanning har altså en betydning for timetallet også blant deltidsarbeidende, ikke bare blant de heltidsarbeidende, slik vi så fra forrige kapittel.

I figuren under viser vi hvordan timetallet til en deltidsarbeidende varierer når andre forhold er kontrollert for. Referansepersonen er mann, alder 45-59 år, har lav utdanning og jobber deltid på grunn av helse. Han jobber i snitt 23 timer per uke. Hadde han vært kvinne, ville han jobbet 22 timer per uke. Hadde årsaken til deltidarbeidet vært at han ønsket mer fritid, ville han jobbet 30 timer per uke. Alle grunner til deltidarbeid som ikke skyldes helse er forbundet med økt antall timer. Dette underbygger at deltidarbeid på grunn av helse er en «tvungen» tilpasning.

Figur 8: Output fra lineær regresjonsanalyse. Den vertikale akse er gjennomsnittlig antall arbeidstimer for mann med grunnskole-/videregående utdanning som jobber deltid på grunn av helse (23,3 timer). Stolpene viser avvikene fra snittet i hver kategori. Kun koeffisienter med signifikansnivå på mindre enn 0,01 er med. År: 2012-2017, N = 3 188 (kun deltidsarbeidende).

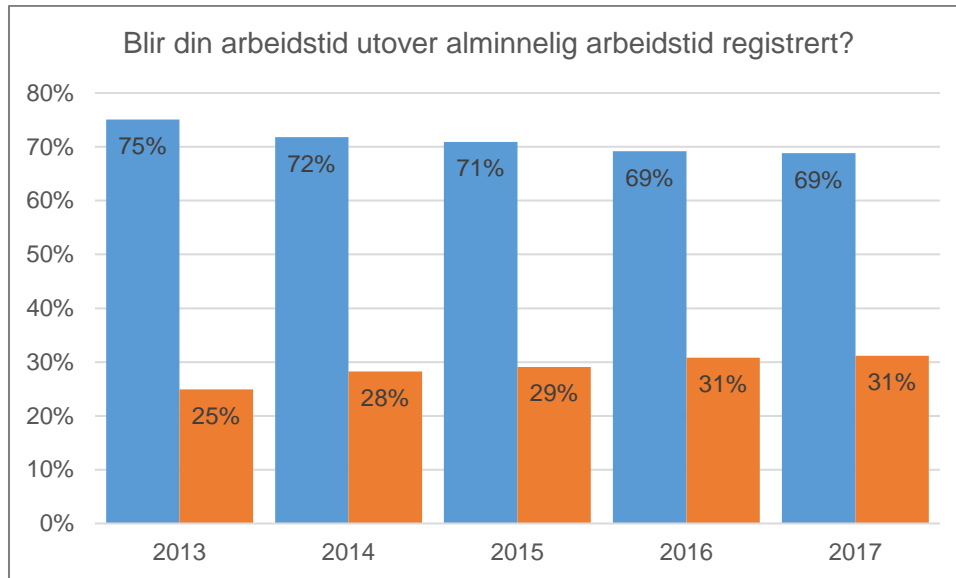
Vi kan se på noen ekstremvarianter. Er du kvinne med lav utdanning og inntekt og jobber deltid på grunn av helse, jobber du i snitt 22 timer per uke. Er du mann med lang universitets- eller høgskoleutdanning og jobber deltid fordi du ønsker mer fritid, jobber du 32 timer per uke, ti timer mer per uke enn kvinnen med helsebegrensninger.

Hva viser dette?

- Deltid er et kvinnefenomen – uavhengig av årsak til deltid og andre ting
- Det er forskjell på deltid og deltid – årsak til deltid er av stor betydning. Når helse svikter, svikter timetallet.
- De som jobber frivillig deltid, jobber ganske mange timer.
- De som jobber deltid fordi de ønsker mer fritid, jobber i snitt 30 timer per uke (gitt at de er menn med lav utdanning). Det er som om man skulle jobbet sekstimersdag.

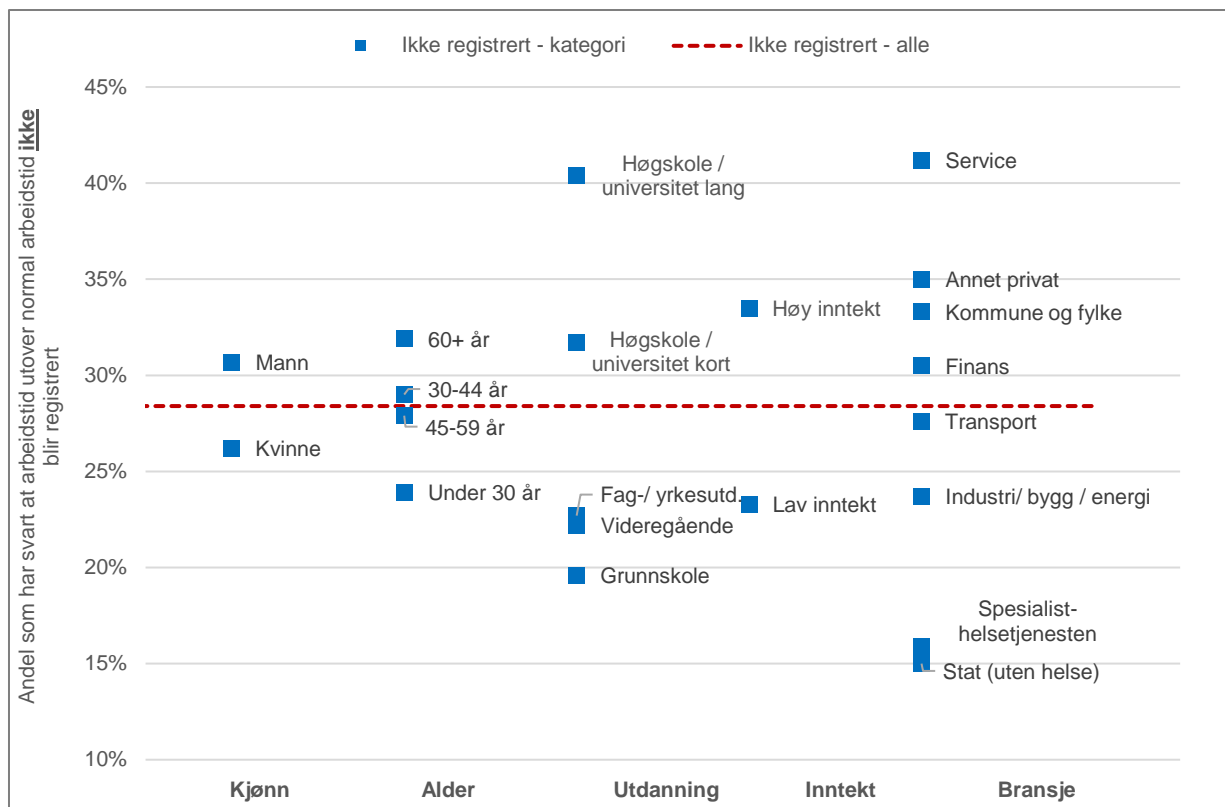
Uregistrert arbeid

På spørsmålet om arbeidstiden utover alminnelig arbeidstid blir registrert, svarer 69 prosent ja. Det har vært en nedadgående tendens i andel som har svart ja, og en oppadgående tendens blant dem som har svart nei. Her ser vi altså tegn til en økende andel uregistrert arbeid. Det er særlig andelen i 2013 som skiller seg signifikant ut fra andelen i de andre årene.

Figur 9: Svarfordeling på spørsmålet «Blir din arbeidstid utover alminnelig arbeidstid registrert?» fordelt etter år. År: 2013-2017, N = 16 776.

De som ikke registrerer arbeidstid utover normal arbeidstid er oftere menn, oftere over 60 år og har veldig mye oftere lang universitets- eller høyskoleutdanning. Det skjer videre hyppigere blant dem med høy inntekt. Det er stor forskjell mellom bransjene. I service-næringene oppgir hele 41 prosent at arbeidstiden utover normal arbeidstid ikke blir registrert. I motsatt ende har vi den velorganiserte staten, der slikt kun forekommer blant 15-16 prosent av arbeidstakerne.

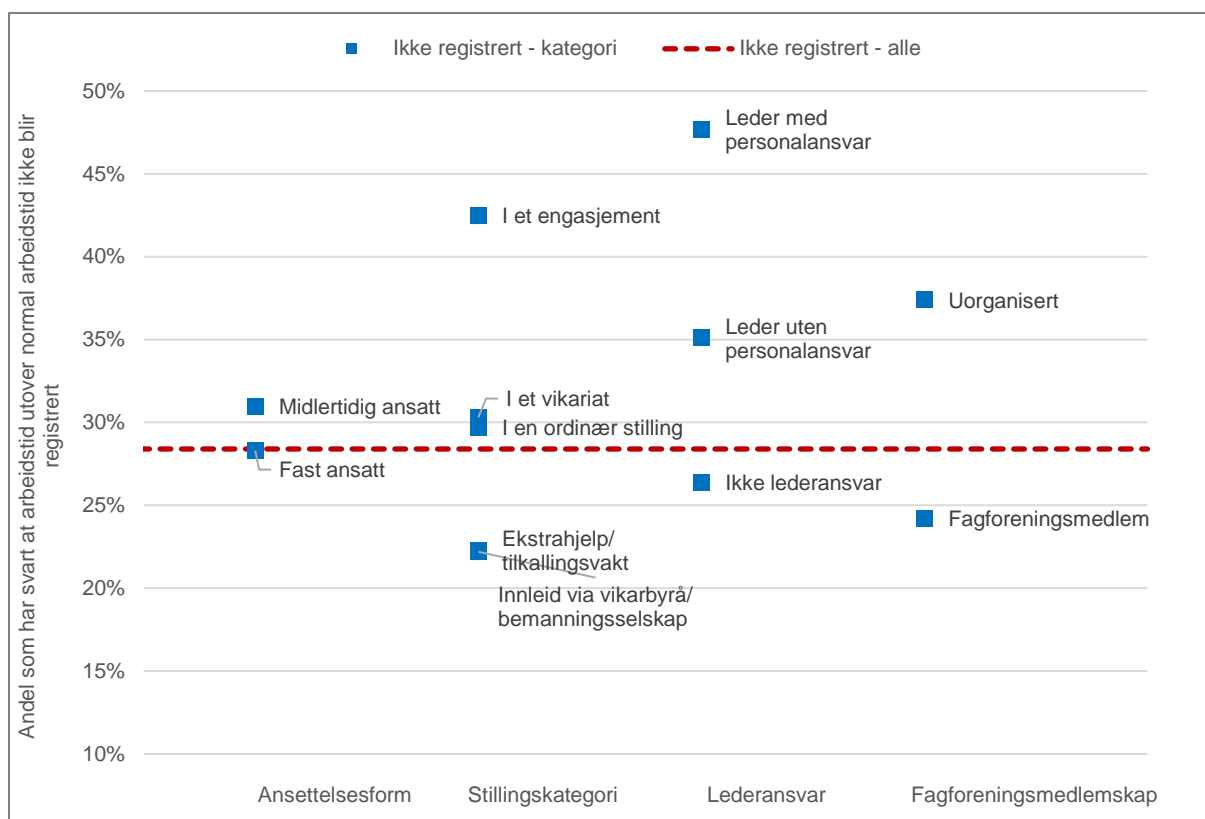

Figur 10: Andel som har oppgitt at arbeidstiden utover alminnelig arbeidstid ikke blir registrert, fordelt på kjønn, alderskategorier, utdanningsnivå, inntekt og bransje. År: 2013-2017, N = 16 775.

Ledere med personalansvar er overrepresentert blant dem som jobber utover alminnelig arbeidstid uten å registrere det. 48 prosent av ledere med slikt ansvar har oppgitt at deres arbeidstid utover normal arbeidstid ikke blir registrert. Mange av disse vil være i kategorien ledende stilling eller særlig uavhengig stilling. Disse omfattes i mindre grad av arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Det rimer derfor godt at disse ikke registrerer arbeid utover alminnelig arbeidstid.

Det er særlig de som er i et engasjement som ofte jobber utover alminnelig arbeidstid og uten at det blir registrert. Fast ansatte ligger på snittet med hensyn til registrering av arbeidstid utover alminnelig arbeidstid. Midlertidig ansatte jobber imidlertid oftere utover normal arbeidstid uten at dette blir registrert. Uorganiserte jobber oftere utover alminnelig arbeidstid uten at det blir registrert enn det som er tilfellet blant fagforeningsmedlemmer.

Figuren under viser andelen hvis arbeidstid utover normal arbeidstid ikke blir registrert. Ledere med personalansvar skiller seg spesielt fra de andre.

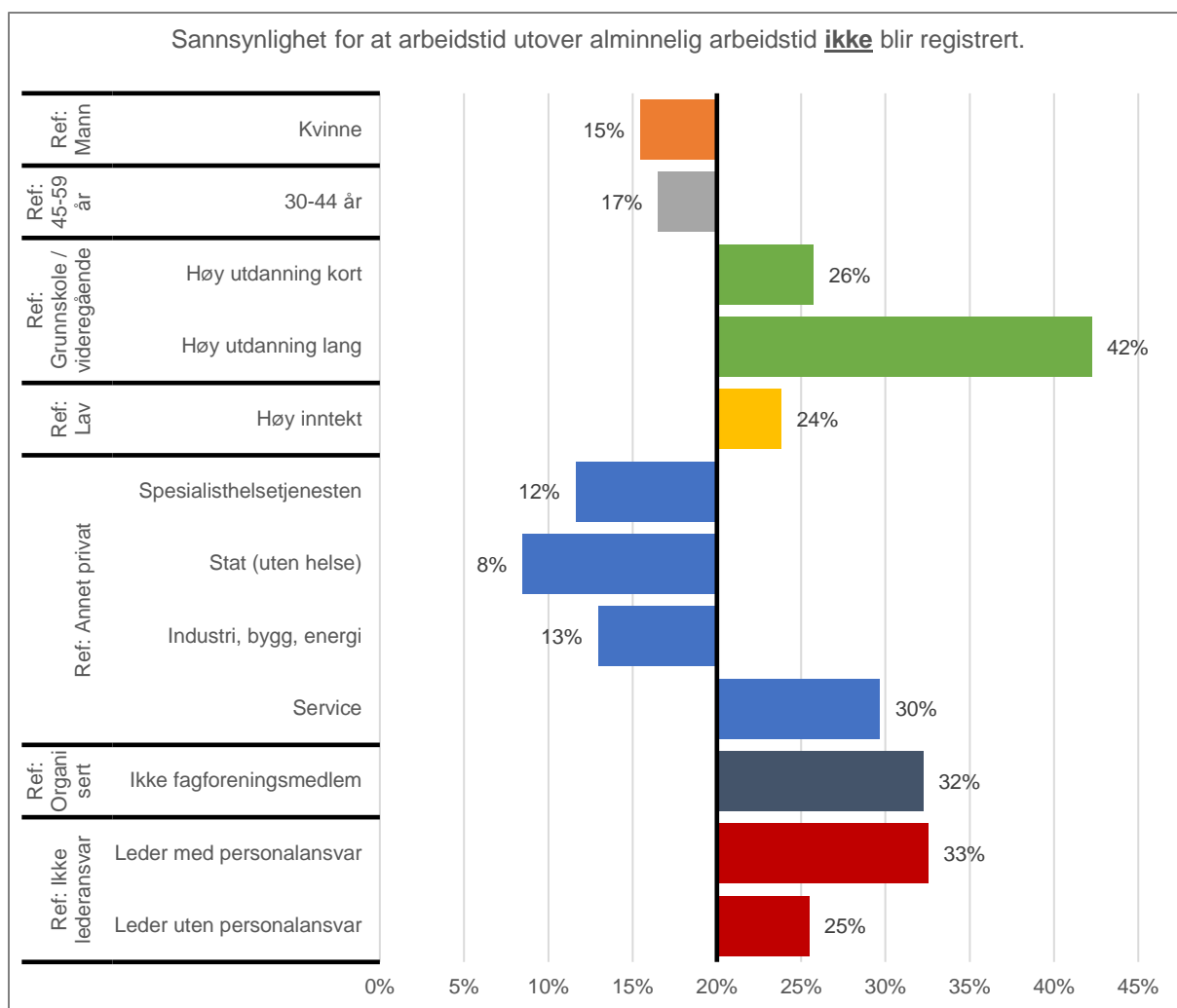
Figur 11: Andel som har oppgitt at arbeidstiden utover alminnelig arbeidstid **ikke** blir registrert, fordelt på fast/midlertidig (2011-2017, N = 22 567), stillingsforhold (2014-2017, N = 12 060), lederansvar (2016-2017, N = 5 954) og fagorganisering (2009-2017, N = 26 680).

For å skille ut «selvstendige» utslag, dvs. signifikante forskjeller i gjennomsnitt når andre faktorer holdes fast, har vi foretatt en regresjonsanalyse for å se hvilke kategorier som skiller seg ut.

Særlig utslagsgivende for om man registrerer arbeidstid utover alminnelig arbeidstid, er høy utdanning, å være uorganisert og å være leder, spesielt leder med personalansvar, alt annet likt. Å jobbe i stat utenom helse er utslagsgivende i motsatt retning. Det er ikke slik at forskjellene mellom fagforeningsmedlemmer og uorganiserte «forsvinner» om vi kontrollerer for lederansvar. Uregistrert arbeidstid forekommer altså signifikant sjeldnere blant fagforeningsmedlemmer enn blant uorganiserte, alt annet likt.

Referansepersonen i denne analysen er mann, 45-59 år, fast ansatt, fagorganisert, jobber i annen privat tjenesteyting, har lav utdanning og inntekt og ikke lederansvar. Sannsynligheten for at hans arbeidstid utover alminnelig arbeidstid blir registrert, er 20 prosent. Hadde han vært kvinne, men ellers lik, ville sannsynligheten vært mindre, 15 prosent. Hadde han hatt lang, høyere utdanning, men ellers vært lik, ville sannsynligheten vært på 42 prosent.

I figuren under viser stolpene hvor stor sannsynligheten ville vært for at han *ikke* ville registrert arbeidstid utover normal arbeidstid gitt at én av faktorene hadde endret seg, f.eks. gitt han var kvinne i stedet for mann, hadde lang universitets- eller høgskoleutdanning i stedet for grunnskole/videregående-utdanning etc.

Figur 12: Sannsynlighet for at din arbeidstid utover alminnelig arbeidstid **ikke** blir registrert, gitt referansekategoriene. Sannsynlighetene er konstruert av koeffisienter fra en logistisk regresjonsanalyse, hvorav alle er signifikante på 0,01-nivå. År: 2016-2017, N = 5 021.

Vi kan se på noen ekstremtilfeller av høy og lav sannsynlighet for at arbeidstiden utover normal arbeidstid blir registrert. Hvis du er mann i aldersgruppen 44-59, har lang høgskole- eller universitetsutdanning, har høy inntekt, jobber i service-næringene, er uorganisert og leder med personalansvar, er sannsynligheten for at din arbeidstid utover normal arbeidstid ikke blir registrert, hele 86 prosent. (Denne kombinasjonen forekommer nok sjelden.)

Hvis du er kvinne i aldersgruppen 30-44 år, har lav utdanning og inntekt, jobber i spesialisthelsetjenesten, er fagorganisert og ikke har lederansvar, er sannsynligheten for at din arbeidstid utover alminnelig arbeidstid ikke blir registrert nede på 7 prosent.

Som nevnt innledningsvis, har vi vært konservative i tolkningen av koeffisientene og kun kommentert de som er signifikante på 0,01-nivå. Årsaken til dette er at noen av respondentene har svart flere år på rad, og det kan bidra til mindre variasjon i svarene enn det som egentlig gjelder i utvalget. Hadde vi myket opp litt og sett nærmere på koeffisientene som er signifikante på 0,05-nivå, ville vi funnet at midlertidig ansatte oftere underrapporterer enn det fast ansatte gjør – alt annet likt. Dette *kan* bety at de føler at de «må jobbe gratis» for å øke sannsynligheten for fast arbeid. Videre ville vi funnet at de som er innleid via vikarbyrå eller bemanningsselskap sjeldnere underrapporterer sammenliknet

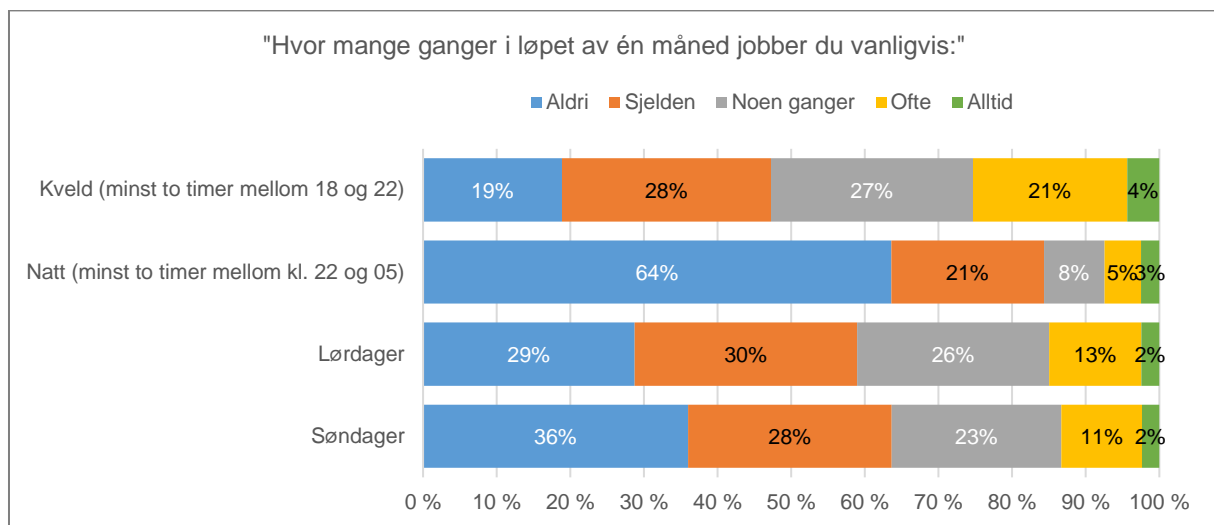
med dem som er i en ordinær stilling. Dette virker også plausibelt ettersom kontrakten her er mellom bemanningselskapet og arbeidstakeren.

Hva viser dette?

- *Arbeidstakere i ledende stillinger registrer i liten grad overtid.*
- *Høyt utdannede registrerer også i liten grad overtid. Dette kan ha sammenheng med arbeidets karakter – at interessen for arbeidet som sådan medfører ekstra arbeid.*
- *Fagforeningsmedlemmer har åpenbart mer ordnede forhold enn ikke-organiserte – alt annet likt.*
- *Kvinner underrapporterer sjeldnere, alt annet likt.*

Kvelds-, natt- og helgearbeid

Å jobbe kveld, dvs. minst to timer mellom kl. 18 og 22, er relativt utbredt. Hver femte arbeidstaker gjør dette ofte, 27 prosent gjør det noen ganger. Å jobbe natt er mindre utbredt, 64 prosent av arbeidstakerne jobber aldri natt. Helgearbeid er relativt utbredt, om enn i litt mindre skala enn kveldsarbeid. Det er vanligere å jobbe på lørdager enn på søndager. Figuren under viser andelen som jobber aldri, sjelden, noen ganger, ofte eller alltid utenom normal arbeidstid.

Figur 13: Andel som jobber kveld, natt, lørdager og søndager. (Kveld og natt: År 2014-2017, N = 12 024. Lørdag og søndag: År 2016-2017, N = 5 954.)

Kveldsarbeid

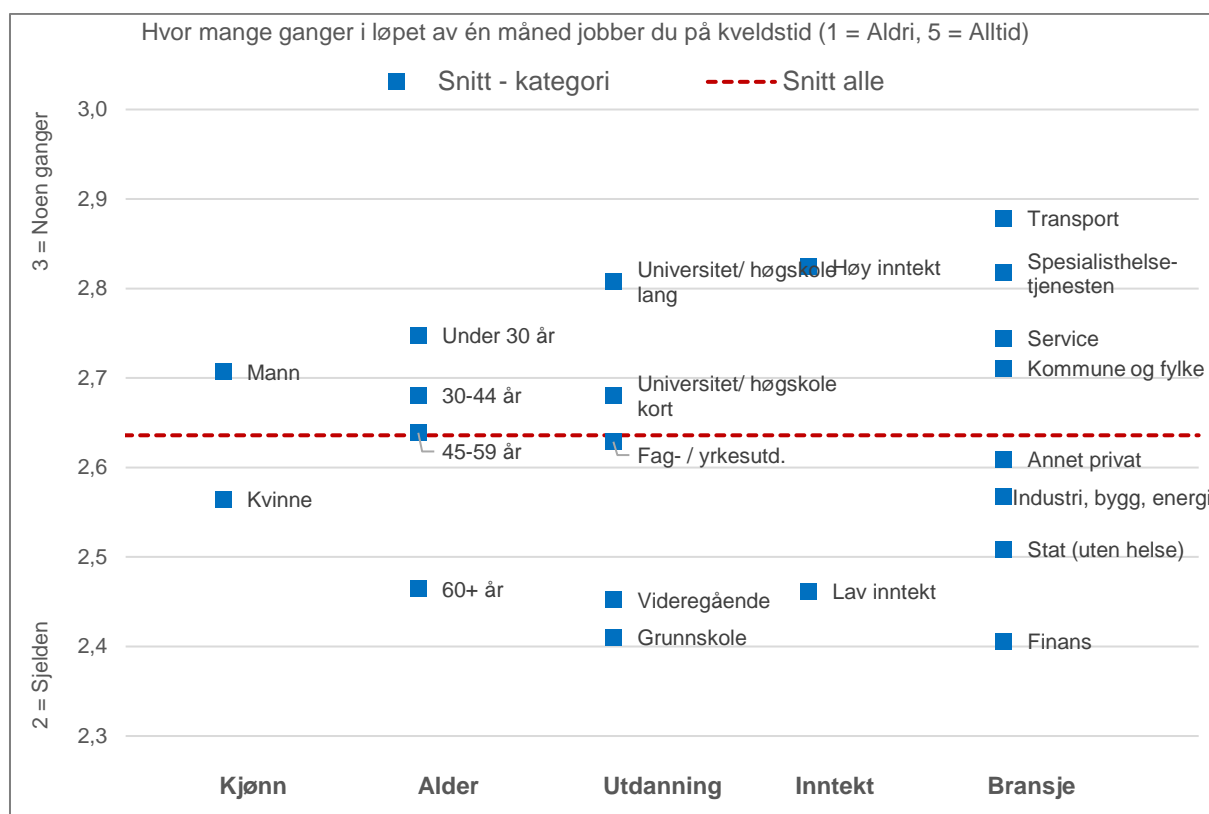
Som vist til over, er variabelen for kveldsarbeid femdelt, fra 1 = «Aldri» til 5 = «Alltid». Variasjonen er stor, og «snittet» på en skala fra en til fem, er 2,6, dvs. et sted mellom «sjelden» og «noen ganger». Selv om dette snittet i seg selv ikke sier så mye, kan det likevel gi oss en indikasjon på hvor ulike kategorier er plassert. Vi ser derfor på hvor de kjente kategoriene, som kjønn, alder, utdanning, inntekt og bransje er fordelt på en skala fra 1 til 5, mht. snittet.

Det er liten forskjell i snitt mellom de ulike kategoriene, men de er signifikant forskjellig fra hverandre, dvs. at det er høy sannsynlighet for at forskjellene ikke er tilfeldige. Det er relativt stor variasjon etter hvilken bransje man jobber i. De som jobber med transport, i spesialisthelsetjenesten, i service-yrker og i kommunal sektor, jobber oftere på kveldstid enn det som er vanlig for den jevne arbeidstaker.

De med høy inntekt jobber oftere på kvelden enn det de med lav inntekt gjør. Videre er det en høyere andel kveldsarbeidere blant dem med lang universitet- eller høyskoleutdanning enn blant dem med grunnskole eller videregående som høyeste fullførte utdanning.

De under 30 år er oftere «pålogget» på kveldstid enn det de over 60 er. Og menn jobber litt oftere kveld enn det kvinner gjør. Likevel er de fleste konsentrert rundt snittet på 2,6, som er mellom «sjelden» og «noen ganger».

Figuren under viser snittverdien på en skala fra 1 til 5, der 1 er at man aldri jobber kveld, mens 5 er at man alltid jobber kveld. Den stiplede linja viser snittet for alle arbeidstakerne. De blå rutene viser snitt per kjønn, alder, utdanning, inntekt og bransje.

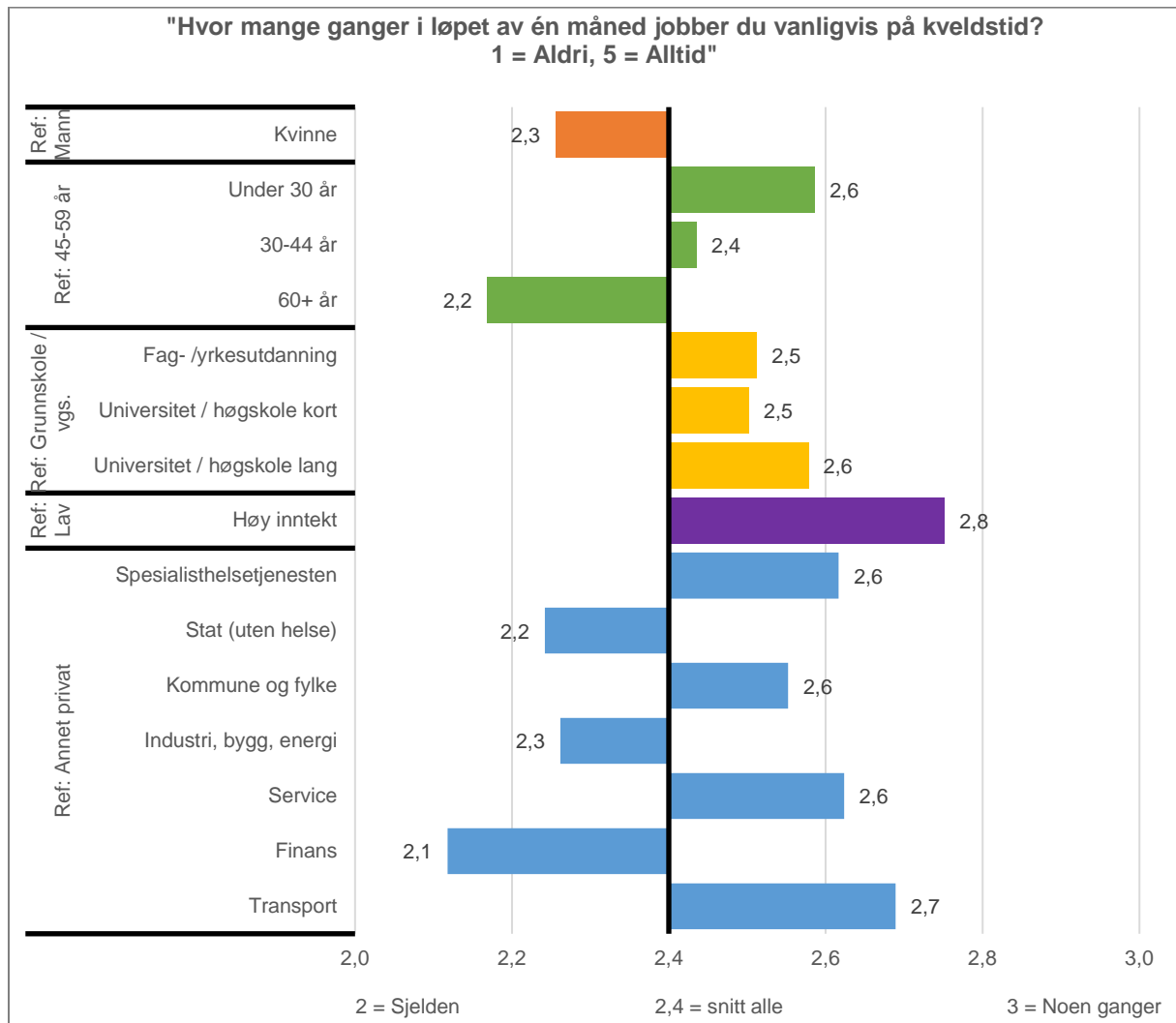
Figur 14: Snittverdi på en skala fra 1 til 5, der 1 = Jobber aldri kveld, til 5 = Jobber alltid kveld, for kjønn, alderskategorier, utdanningsnivåer, inntektsnivå og bransje. År: 2014-2017, N = 11 860.

Som ventet finner vi at transportarbeidere oftere jobber kveld enn de andre. Vi finner også at menn jobber oftere på kveldstid enn det kvinner gjør. Kan det være at kvinner og menn hadde jobbet like mye kveld hvis det ikke hadde vært for bransjene de typisk ofte jobber i? For å isolere sammenhengene, har vi foretatt en regresjonsanalyse for å finne ut hva som peker seg ut når andre variabler holdes fast. År er lagt inn som kontrollvariabel.

Samtlige forskjeller fra den deskriptive analysen (figur over) bekreftes i regresjonsanalysen. Det vil si at forskjellene er «selvstendige», for et gitt nivå av de andre variablene. Mest utslagsgivende for om

man jobber kveld eller ikke, er inntekt. Har du høy inntekt, øker sannsynligheten for at du jobber kveldstid med et halvt poeng på en skala fra 1 til 5, der 1 er aldri og 5 er alltid.

I figuren under er den vertikale akse på 2,4 hvor vår referanseperson i snitt vil stå mht. kveldsarbeid. Han vil jobbe på kvelden et sted mellom sjelden og noen ganger. Han er som kjent mann, i aldersgruppen 45-59, har lav utdanning og lav inntekt og jobber med annen privat tjenesteyting. Stolpene viser hvor mye han ville jobbet mer eller mindre kveld dersom han hadde hatt én annen egenskap. Hadde han vært kvinne, men ellers vært lik, ville han jobbet kveld litt sjeldnere (0,1 poeng mindre). Hadde han hatt høy inntekt, men var ellers lik, ville han jobbet kveld ganske mye oftere (0,4 poeng oftere). Merk at skalaen går fra 2 til 3, dvs. fra 2 = Sjelden til 3 = Noen ganger. Snittverdien er altså ganske lav.

Figur 15: Output fra regresjonsanalyse der hvor ofte man jobber kveld er avhengig variabel. Stolpene viser avviket på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri kveldsarbeid til 5 = Alltid kveldsarbeid, fra referansekategori til den gitte kategorien. Alle koeffisientene er signifikante på 0,01-nivå. År: 2014-2017, N = 11 427

Vi kan se på noen ekstremvarianter. Hvis du er mann, under 30 år, har lang høyskole- eller universitetsutdanning, høy inntekt og jobber i transportsektoren, da jobber du sannsynligvis på kvelden noen ganger /ofte (3,5 på en skala fra 1 til 5). Hvis du er kvinne, over 60 år, med lav utdanning og lav inntekt og jobber i finansbransjen, da jobber du sannsynligvis svært sjelden på kveldstid (1,8 på en skala fra 1

til 5). Det siste eksempelet er noe søkt ettersom denne kategorien stort sett er ute av finansbransjen i dag.

Hva viser dette?

- *Menn jobber oftere kveld enn kvinner, alt annet likt. Hvorfor? Det kan vi ikke svare på, men man kan spekulere rundt grad av forpliktelser hjemme eller kanskje ambisjoner i jobben.*
- *Vi finner tydelige aldersforskjeller. Jo lavere alderskategori, jo oftere kveldsarbeid, alt annet likt. Dette kan bety at senioritet i seg selv øker muligheten for å velge bort kveldsarbeid.*
- *Som ventet finner vi mer kveldsarbeid i bransjer som er oppe og går på kvelden og natten; transport, service, helse.*

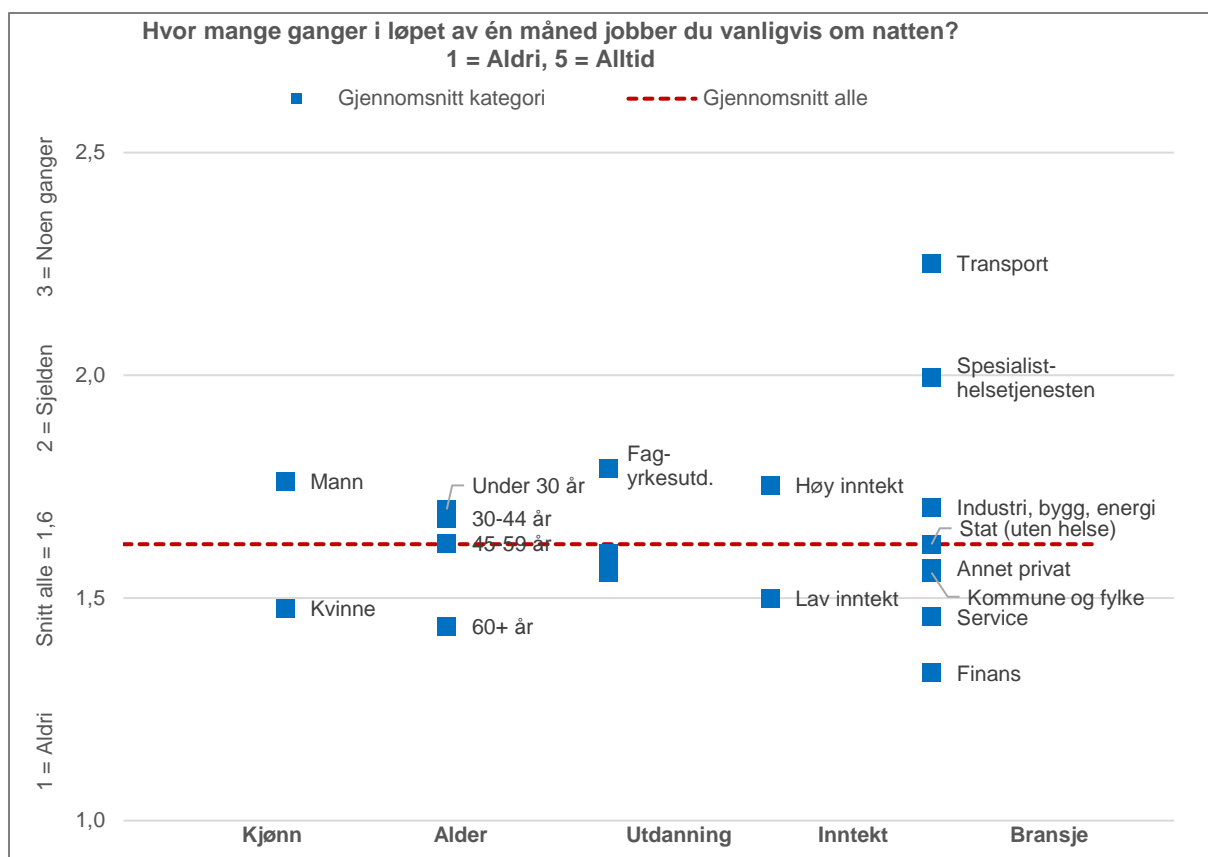
Nattarbeid

Som vist til over, jobber 64 prosent av arbeidstakerne aldri om natten. Hos 8 prosent forekommer det ofte eller alltid, og hos en annen 8 prosent forekommer det noen ganger. 16 prosent av arbeidstakerne jobber altså natt, noen ganger, ofte eller alltid. I følge SSB var det 2 625 554 sysselsatte i Norge i 2017⁵. 16 prosent av dem tilsier 420 089 mennesker, noe som tilsvarer nesten hele befolkningen i Rogaland, eller hver tredje person i Oslo/Akershus.

Som i kapitlet om kveldsarbeid, ser vi på gjennomsnittet på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri nattarbeid og 5 = Alltid nattarbeid. Snittet her er rimeligvis veldig lavt, siden de fleste har oppgitt at de aldri jobber natt.

Som ventet, er snittet på denne skalaen høyere for transportarbeidere og for dem som jobber i spesialisthelsetjenesten. Kvinner, de under 60 år, de med lav inntekt og de som jobber i finansbransjen jobber sjelden nattestid. Figuren under viser hvor de ulike kategoriens gjennomsnitt er plassert i forhold til gjennomsnittet for alle arbeidstakerne (rød, stiplet linje).

⁵ SSB, tabell 07984

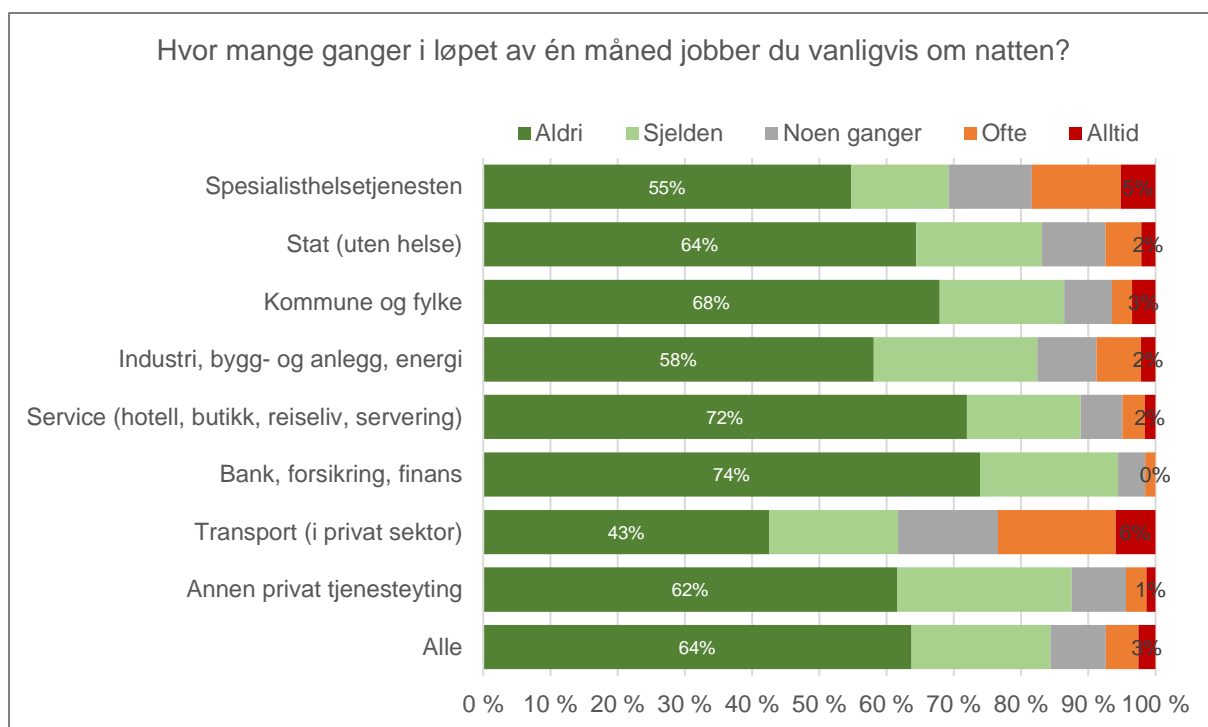
Figur 16: Hvor mange ganger i løpet av én måned jobber du vanligvis om natten? Snitt per kategori på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri og 5 = Alltid. År: 2014-2017, N = 11 707.

Det er stor variasjon mellom bransjene. I spesialisthelsetjenesten jobber 18 prosent av arbeidstakerne ofte eller alltid om natten. I transportbransjen jobber 23 prosent, dvs. nesten hver fjerde arbeidstaker, ofte eller alltid om natten. Transportsektoren er videre den eneste bransjen der under halvparten aldri jobber natt.

Kveldsarbeid forekommer ofte blant service-arbeiderne, og det er som ventet, siden butikker og restauranter ofte holder åpent om kvelden. Men andelen service-arbeidere som jobber natt er relativt liten. Vi skulle kanskje tro det var flere, da hotellansatte og de som jobber på skjenkesteder ofte må jobbe natt. Den lave andelen skyldes vel da at de fleste service-arbeidere jobber i butikk.

Finansbransjen har lavest forekomst av nattarbeid.

Figuren under viser svarfordelingen i prosent mht. hyppighet av nattarbeid i de ulike bransjene.

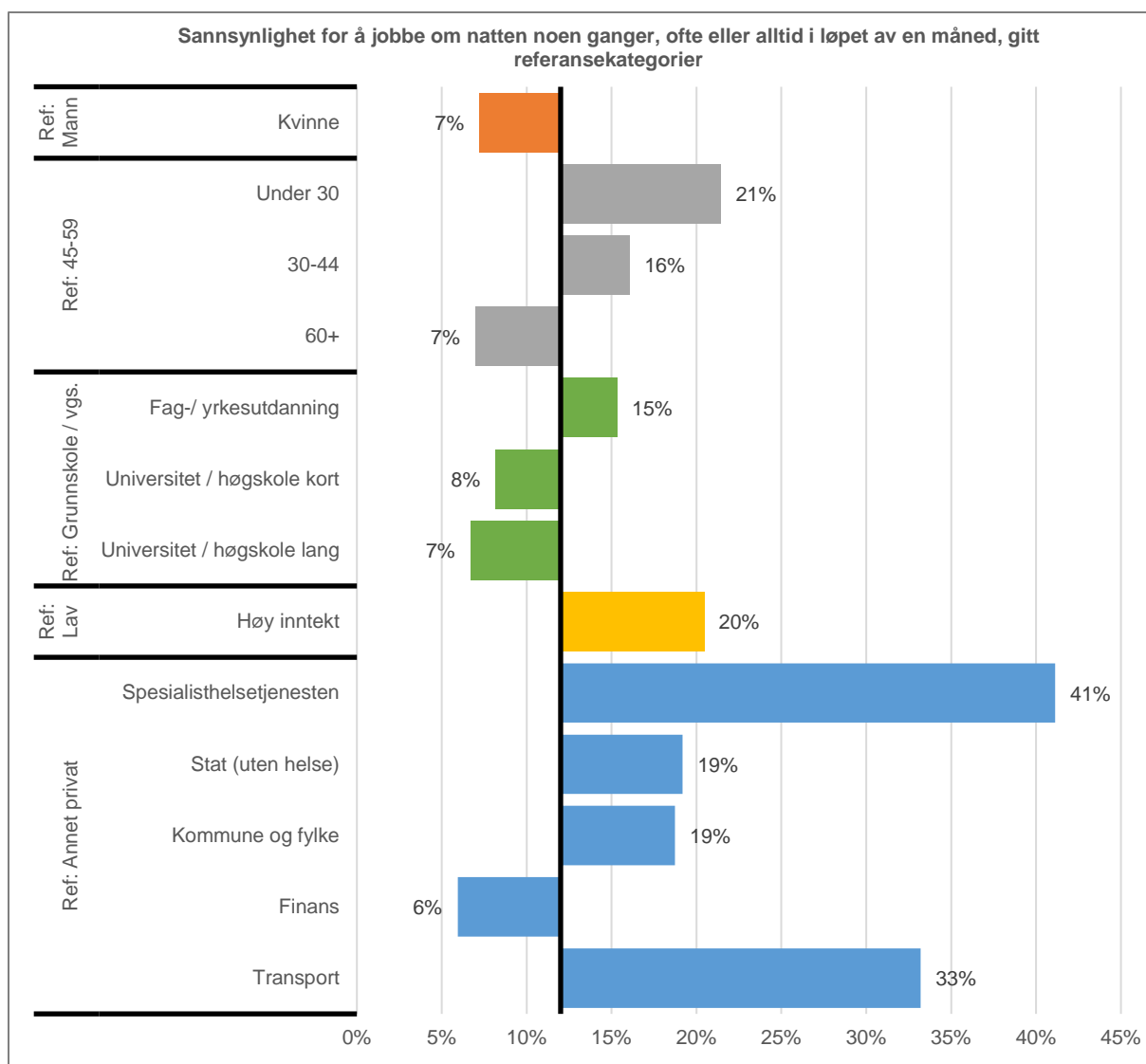

Figur 17: Andel som jobber aldri, sjelden, noen ganger, ofte eller alltid nattarbeid fordelt på bransje. År: 2014-2017, N = 10 328.

Kan det være at den relativt høye andelen nattarbeidere blant fag- og yrkesutdannende skyldes at mange av dem jobber i transportbransjen, eller motsatt? For å isolere sammenhengen av det ene fra det andre har vi foretatt en regresjonsanalyse, der avhengig variabel er å jobbe nattarbeid noen ganger, ofte eller alltid.

Ikke overraskende er det bransjetilhørighet som i størst grad bidrar til variasjon i forekomst av nattarbeid. For en gitt alder, utdanning, inntekt og bransjetilhørighet, jobber kvinner sjeldnere nattarbeid enn menn. Nattarbeid forekommer oftere i yngre alderskategorier enn i eldre, også når andre faktorer er kontrollert for. De med fag- og yrkesutdanning jobber oftere natt enn de som har videregående og grunnskole-utdanning, uansett kjønn, alder, inntekt og bransje. Og motsatt avtar sannsynligheten for nattarbeid med høyere utdanning. De med høy inntekt jobber oftere om natten enn de med lav inntekt. Det kan forklares med at nattarbeid ofte betales godt. Det er særlig spesialisthelsetjenesten og transportbransjen som skiller seg fra de andre mht. nattarbeid. Å jobbe i disse bransjene øker sannsynligheten for å jobbe natt betydelig, uavhengig av kjønn, alder, utdanning og inntekt.

Figuren under viser output fra regresjonsanalysen gjort om til sannsynligheter. Den vertikale linjen er på 12 prosent. Det vil si at det er estimert at 12 prosent av personer med egenskapene til referansepersonene jobber natt. Referansepersonen vår er som kjent mann, 45-59 år, har lav utdanning og inntekt og jobber med annen privat tjenesteyting. Sannsynligheten for at han jobber om natten noen ganger, ofte eller alltid er 12 prosent. Han hadde vært under 30 år, men ellers lik, ville sannsynligheten for at han jobbet natt vært på 21 prosent. Hadde han jobbet i spesialisthelsetjenesten, men ellers vært lik, hadde det vært 41 prosent sjans for at han jobbet natt noen ganger, ofte eller alltid. Sagt på en annen måte, det er estimert at 41 prosent av menn i aldersgruppen 45-59 med lav utdanning og lav inntekt som jobber i *spesialisthelsetjenesten* jobber om natten noen ganger, ofte eller alltid i løpet av en måned (derav stolpen for spesialisthelsetjenesten på 41 prosent).

Figur 18: Sannsynlighet for å jobbe om natten noen ganger, ofte eller alltid. Hver stolpe viser endret sannsynlighet for å jobbe natt, gitt endring i den ene kategorien, mens det andre holdes fast. Sannsynlighetene er hentet fra koeffisienter fra en logistisk regresjonsanalyse, alle koeffisientene er signifikante på 0,01-nivå. År: 2014-2017, N = 9 972.

Vi kan ta for oss noen ekstremvarianter: Er du kvinne, over 60 år, med lang universitets- eller høyskoleutdanning, har lav inntekt og jobber i finansbransjen, er sannsynligheten for at du jobber om natten på 1 prosent, dvs. så godt som ikke-eksisterende. Er du mann, under 30 år, har fag- eller yrkesutdanning, høy inntekt og jobber i spesialisthelsetjenesten, er den sannsynligheten for at du jobber om natten på hele 77 prosent.

Litt nærmere om nattarbeid i transportbransjen og i spesialisthelsetjenesten

Spesialisthelsetjenesten er karakterisert av kvinnedominans, høyt utdanningsnivå, lav inntekt og høy deltidsandel. Få har vært arbeidsledige før. Transportbransjen, på den annen side, er mannsdominert, utdanningsnivået er lavt, deltidsandelen er lav og relativt mange har vært arbeidsledige før. Det eneste som er likt for transport- og spesialisthelsetjenestearbeidere er at inntekten er relativt lav – og at de ofte jobber natt.

Hva viser dette?

- *De unge jobber oftere natt enn eldre. Vi kan anta at nattarbeid avtar med alder.*
- *Fag- og yrkesutdannede jobber ofte natt.*
- *Høy inntekt øker sannsynligheten for nattarbeid. Det kan bety at nattarbeid kompenseres med økt lønn.*
- *Som forventet innebærer jobb i spesialisthelsetjenesten og i transportbransjen oftere nattarbeid.*
- *Utdanning «betaler» seg i form av mindre risiko for å ha denne typen ubekvemme arbeidstider.*

Helgearbeid

Som vist til i figur 11, jobber mer enn hver fjerde arbeidstaker på lørdager eller søndager noen ganger, ofte eller alltid i løpet av en måned. Det er vanligere å jobbe på lørdager enn på søndager. Samtidig er det slik at de fleste som aldri eller sjelden jobber på lørdager, også aldri eller sjelden jobber på søndager. De som ofte eller alltid jobber på lørdager, jobber også hyppigere ofte eller alltid på søndager. Det er altså en sterk korrelasjon mellom lørdags- og søndagsarbeid.⁶

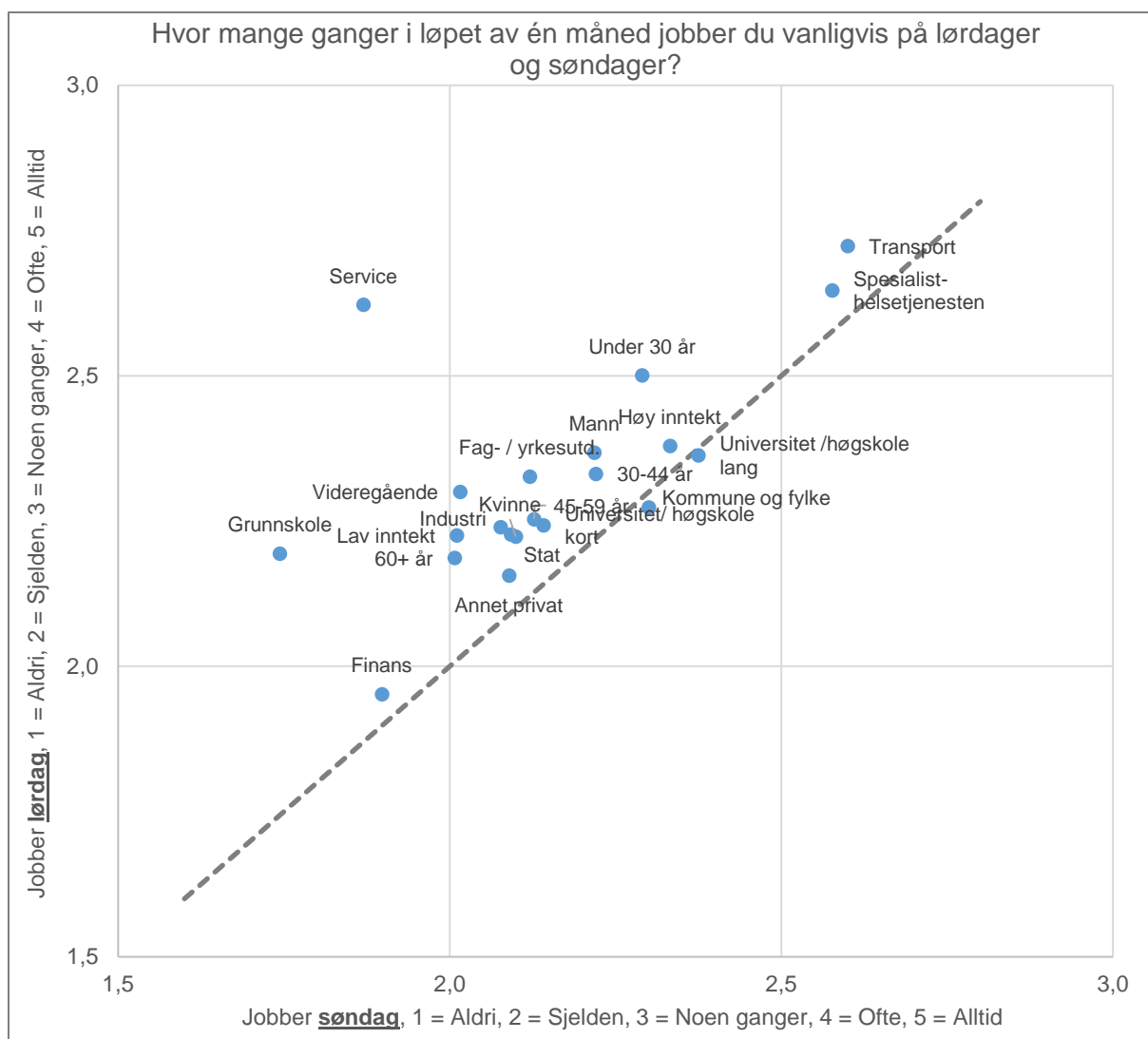
Det er noen unntak fra denne «regelen». De som jobber i service-næringene, jobber ganske ofte på lørdager, men sjelden på søndager. Også de med grunnskole som høyeste fullførte utdanning og de under 30 år jobber forholdsvis oftere på lørdager enn på søndager.

Som ventet er det høyest grad av lørdags- og søndagsjobbing blant dem som jobber i transportbransjen og i spesialisthelsetjenesten. I snitt får de verdien 3, dvs. «noen ganger», på en skala fra 1 = Aldri til 5 = alltid. De jobber oftere på lørdager enn på søndager, men er de som hyppigst jobber begge disse dagene.

Videre jobber både de med høy inntekt og lang universitets- og høgskole relativt ofte både på lørdager og søndager.

Plottet under viser snittplasseringen per kategori på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri og 5 = Alltid. Plasseringen for søndagsarbeid er på den horisontale linjen, mens plasseringen for lørdagsarbeid er på den vertikale linjen. Den stiplede linjen er konstruert slik at hvis man er plassert der, jobber man like ofte på søndager som på lørdager. Det kommer tydelig frem at de fleste kategorier vi ser på i snitt jobber oftere på lørdager enn på søndager. Merk at skalaen går fra 1,5 til 3, dvs. fra «Aldri»/ «Sjelden» til «Noen ganger». De fleste jobber altså i snitt mellom aldri/sjelden og noen ganger.

⁶ Korrelasjonskoeffisienten er på 0,8.

Figur 19: Plott med gjennomsnitt på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri og 5 = Alltid. Den horisontale linjen viser snittet for søndagsarbeid. Den vertikale linjen viser snittet for lørdagsarbeid. År: 2016-2017, N = 5 898.

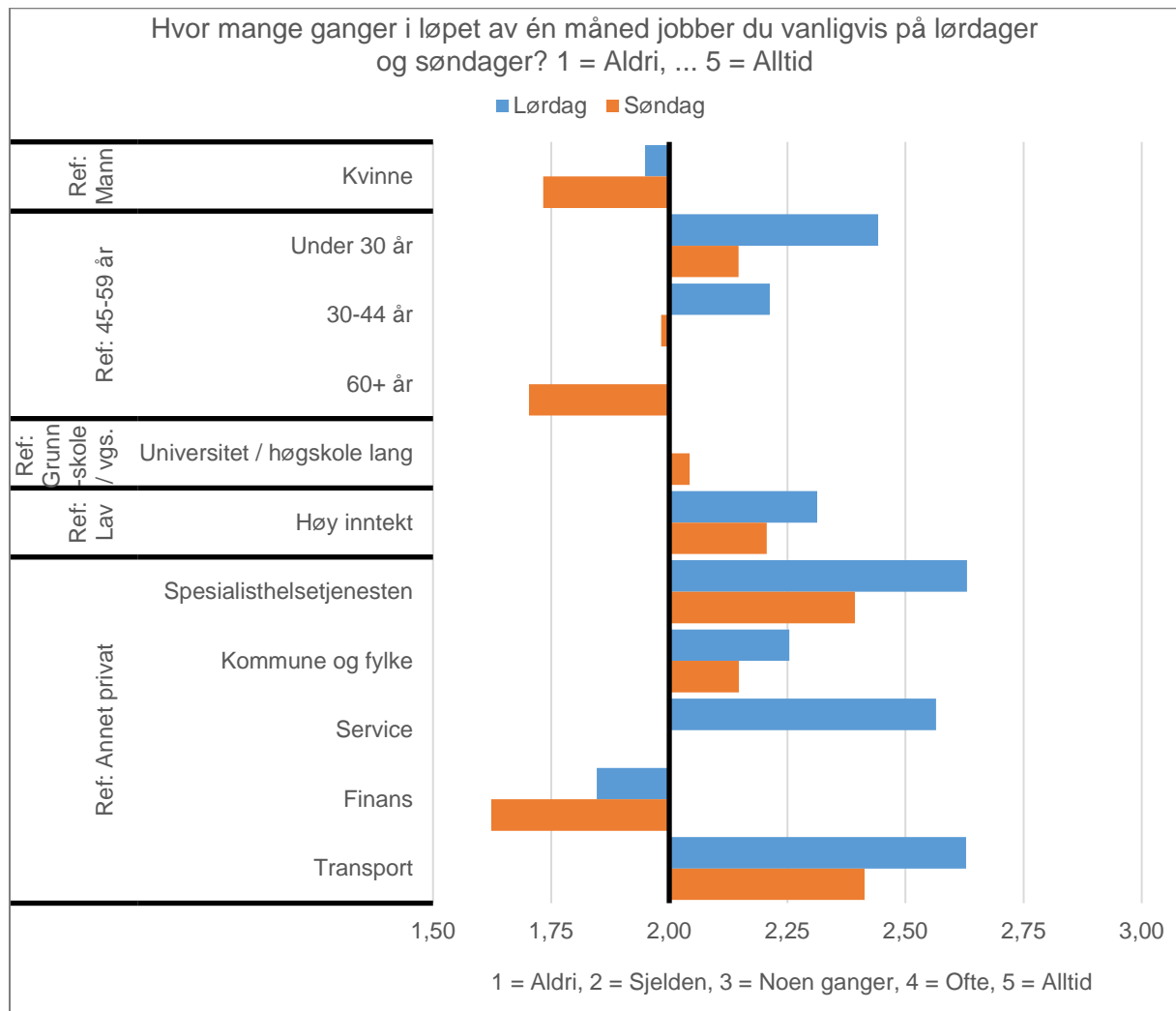
Kan det være slik at den høye andelen lørdagsarbeidere blant dem med lav utdanning skyldes at mange av dem jobber i service-næringene, slik at utdanningsnivå i seg selv ikke betyr så mye? For å hente ut den «selvstendige» sammenhengen av de ulike kategoriene, har vi kjørt to regresjonsanalyser, der lørdagsarbeid er avhengig variabel i den første, og søndagsarbeid er avhengig variabel i den andre analysen.

Resultatene fra analysen vises i figuren under. Vår referanseperson, mann, 45-59 år, med lav utdanning og inntekt som jobber med annen privat tjenesteyting, jobber sjelden på lørdager og søndager. På en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri og 5 = Alltid, jobber han i snitt 2,1 på lørdager og 1,9 på søndager, dvs. ca. 2, dvs. «sjelden».

Hadde han vært kvinne, ville han sannsynligvis jobbet sjeldnere på søndager. Hadde han vært over 30 eller mellom 30-44 år, ville han sannsynligvis jobbet oftere på lørdager. Hadde han vært over 60 år, ville han svært sjelden jobbet på søndager.

Høy inntekt er forbundet med jobbing på lørdager og søndager, særlig lørdager. Det er riktignok mellom bransjene at variasjonen er størst. Som ventet jobber arbeidstakere i spesialisthelsetjenesten og i

transportbransjen mye mer i helgene enn det de i annen privat tjenesteyting gjør. Service-arbeiderne tyr til lørdagsarbeid, men tar fri på søndager, hvert fall like ofte som de som jobber i annet privat. Finansarbeiderne jobber sjelden i helgene, spesielt ikke på søndager.

Figur 20: Plassering på en skala fra 1 til 5, der 1 = Aldri og 5 = Alltid, på spørsmål om hvor mange ganger man i løpet av én måned vanligvis jobber på lørdager og søndager. Stolpene viser avviket fra referansekategoriene, og er hentet fra koeffisienter fra en lineær regresjonsanalyse. Alle koeffisientene er signifikante på 0,01-nivå. År: 2016-2017, N = 5 658.

Vi kan ta for oss to «ekstremvarianter». Er du mann under 30 år, har høy inntekt og jobber i service-næringene, øker sannsynligheten betydelig for at du jobber på lørdager. Da jobber du i snitt 3 på en skala fra 1 til 5, dvs. midtstilt, «noen ganger». Er du kvinne, over 60 år, har lav utdanning og inntekt og jobber i finansbransjen, jobber du svært sjelden på søndager.

Hva viser dette?

- Det er vanligere å jobbe på lørdag enn søndag.
- Søndagsjobbing er mest utbredt i spesialisthelsetjenesten og transport.
- Lørdagsjobbing er utbredt i service-næringene.
- Kvinner jobber mindre på søndagen enn menn.
- Søndagen virker også å være mer fredet blant dem over 60 år enn blant de yngste.

Hvordan har de det, hvordan tar de det?

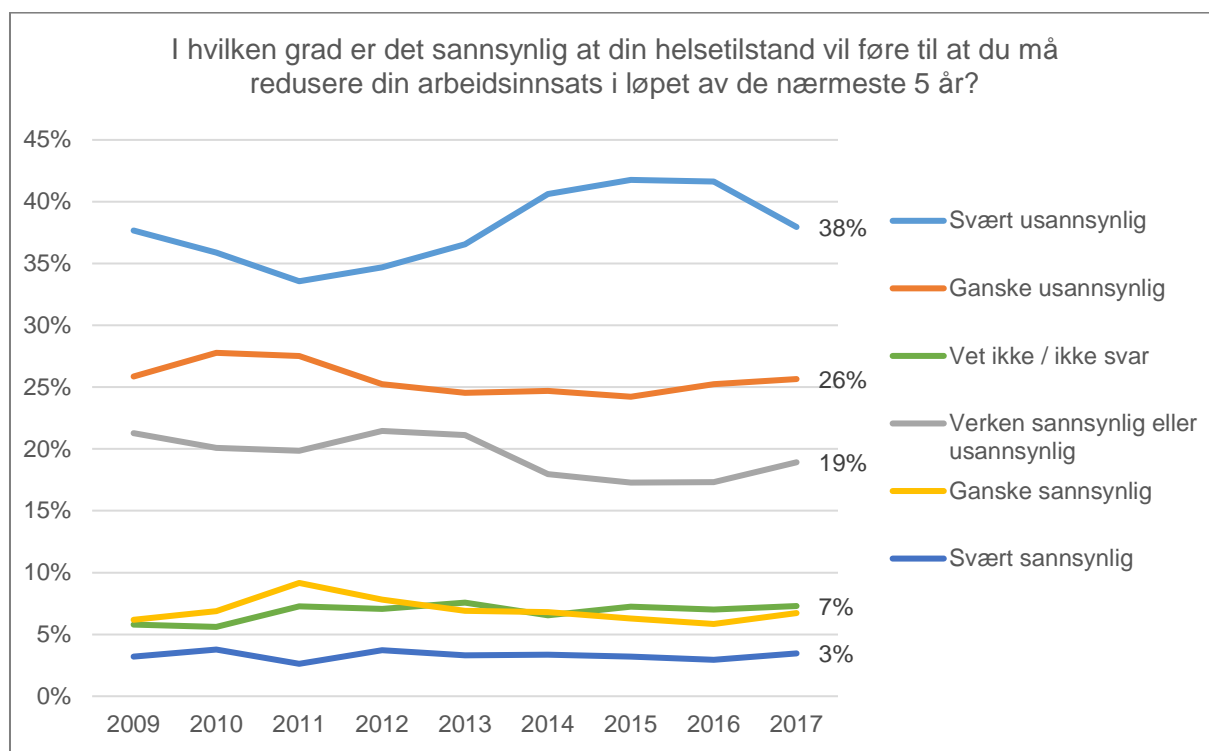
Vi har til nå sett mye på utbredelsen av avvikende arbeidstid og hvordan de er fordelt etter kjønn, alder, utdanning, inntekt og bransje. Men hvordan har de det, og hvordan tar de det? Har lange dager, uregistrert arbeidstid, natt-, helge- og kveldsarbeid noen betydning for helse, trivsel og stress?

Egenvurdert helse

Vi begynner med helse. Helt fra ABs spede start i 2009 har følgende spørsmål om helse blitt stilt:

I hvilken grad er det sannsynlig at din helsetilstand vil føre til at du må redusere din arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste 5 år?

11 prosent⁷ av arbeidstakerne anser det som svært eller ganske sannsynlig at de må redusere sin arbeidsinnsats på grunn av helse. Andelen har vært relativt stabil siden 2009. Det var 2 625 554 sysselsatte i Norge i 2017. 11 prosent tilsier dermed 288 811 personer, dvs. litt mer enn befolkningen i Buskerud totalt sett. Selv om de fleste mener at helse ikke står i veien for videre arbeid, er det et ikke ubetydelig antall arbeidstakere som føler at de står i fare for å måtte redusere arbeidsinnsatsen på grunn av helse. Figuren viser ingen tidstrend.

Figur 21: Svarfordeling i prosent. År: 2009-2017, N = 26 655.

Blant alle arbeidstakerne er den selvvalgte sannsynligheten for at helsetilstanden vil føre til at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste fem årene, 11 prosent. Hos kvinner er den 12, hos menn 10 prosent. Det er store forskjeller blant alderskategoriene, og de er som ventet. Få under

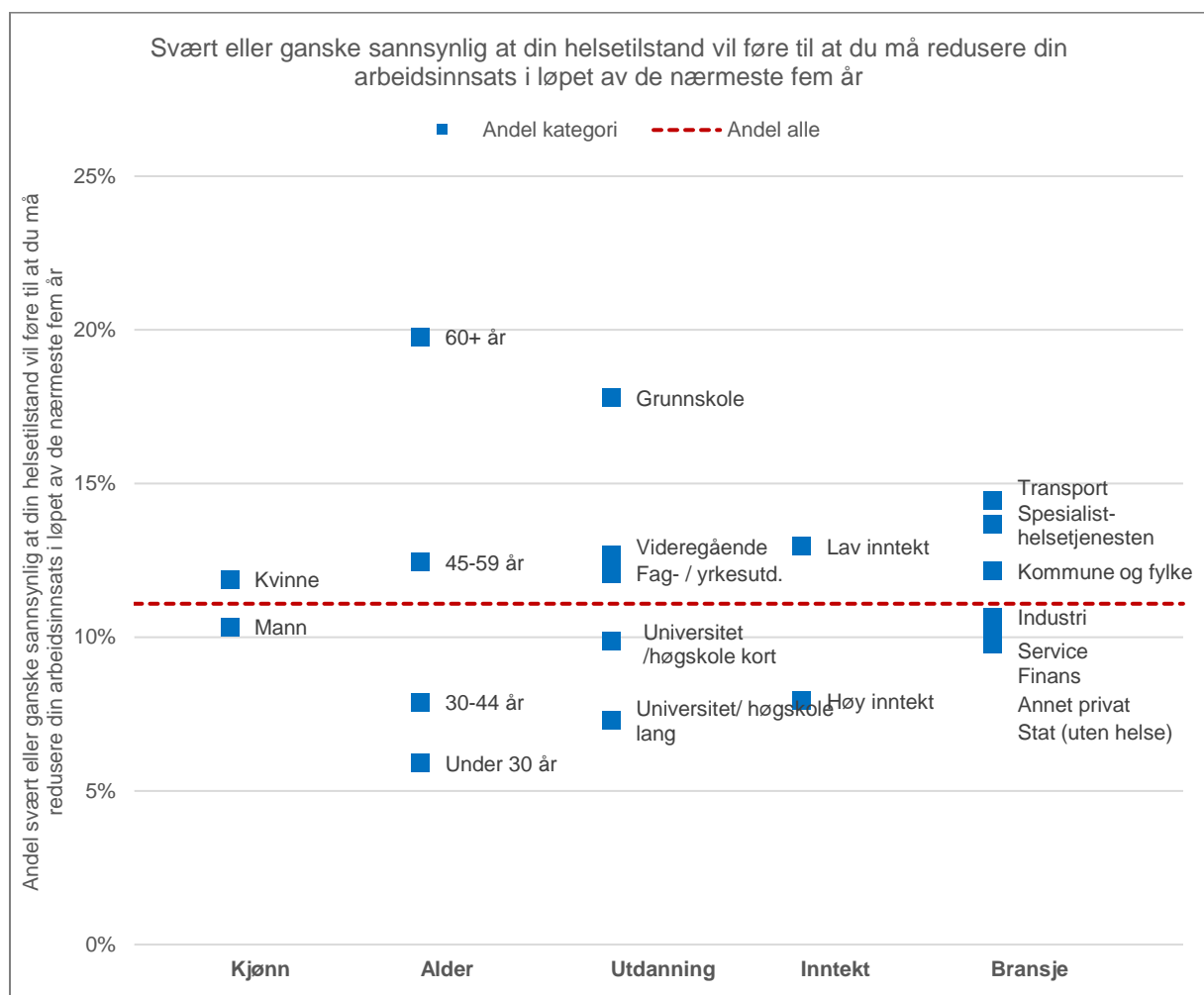
⁷ Når vi inkluderer «vet ikke», er andelen 10 prosent. «Vet ikke» er tatt ut av de andre analysene.

30 år tror de må redusere sin arbeidsinnsats på grunn av helse, mens hver femte person over 60 år anser det som ganske eller svært sannsynlig.

Det er store forskjeller mellom de ulike utdanningsnivåene. De med grunnskole som høyeste fullførte utdanning oppgir høy sannsynlighet, mens de med lang universitets- eller høgskoleutdanning oppgir lav sannsynlighet.

De med høy inntekt oppgir videre lavere sannsynlighet enn de med lav inntekt. Blant bransjene finner vi små forskjeller, med noen unntak: De som jobber med transport og i spesialisthelsetjenesten oppgir oftere enn de andre at de anser det som ganske eller svært sannsynlig at de må redusere sin arbeidsinnsats på grunn av helse. Vi har sett at det er disse bransjene som har mye natt- og helgearbeid også. Kan vi finne noen sammenheng mellom vårt arbeidsrelaterte mål på selvvurdert helse og ubekvem arbeidstid?

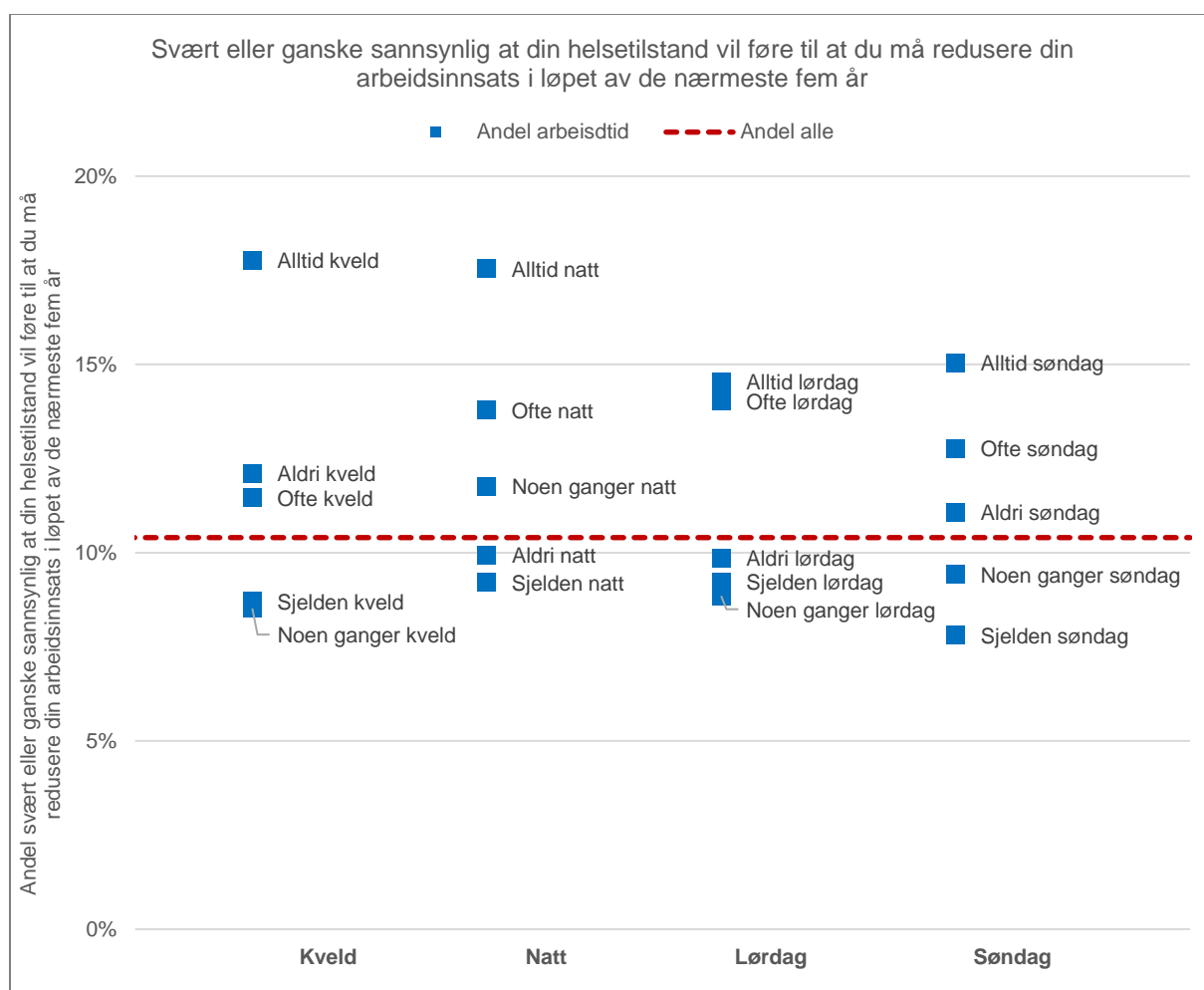
Plottet under viser andelen i hver kategori som har oppgitt at det er ganske eller svært sannsynlig at deres helsetilstand vil føre til at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste fem årene. Den røde, stiplede linjen viser andelen for arbeidstakerne som helhet.

Figur 22: Andel som har oppgitt at det er svært eller ganske sannsynlig at deres helsetilstand vil føre til at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste fem år. År (kjønn, alder, utdanning): 2009-2017, N = 26 679. År (inntekt): 2013-2017, N = 16 294. År (bransje): 2009-2010, 2012-2017, N = 20 0696.

Forskjellene er også svært tydelige etter hvor ofte du jobber kveld eller natt. Hele 18 prosent av dem som *alltid* jobber kveld eller natt, har oppgitt at det er svært eller ganske sannsynlig at deres helsetilstand vil føre til at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste fem årene. 15 prosent av dem som *alltid* jobber lørdager eller søndager anser det også som svært eller ganske sannsynlig. Det er en betydelig høyere andel som tror de må redusere sin arbeidsinnsats på grunn av sin helsetilstand blant dem som alltid eller ofte jobber utenom normal arbeidstid enn blant dem som ikke gjør det.

De som sjelden jobber kveld, natt, lørdager eller søndager har en under gjennomsnittlig (selvrapportert) sannsynlighet for å måtte redusere sin arbeidsinnsats på grunn av helse.

Figur 23: Andel blant dem som alltid, ofte, noen ganger, sjelden eller aldri jobber kveld, natt, lørdag eller søndag som anser det som svært eller ganske sannsynlig at deres helsetilstand vil føre til at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nærmeste fem år. År (kveld, natt): 2014-2017, N = 11 158. År (lørdag, søndag): 2015-2017, N = 8 362.

For å se om vi finner «selvstendige» utslag av ubekvem arbeidstid på egenvurdert helse, har vi foretatt en regresjonsanalyse, der sannsynligheten for redusert arbeidsinnsats pga. helse er avhengig variabel. Referansepersonen er igjen mann, 45-59 år, lav utdanning og inntekt, jobber i annet privat. Videre jobber han aldri kveld, natt eller helg.

Som i de andre analysene har vi kontrollert for år. I denne analysen har vi også kontrollert for om man tidligere har vært sykmeldt, mer spesifikt om man i løpet av de siste fem årene har vært sykmeldt lenger enn to måneder sammenhengende. Vi har med dette som en kontrollvariabel. Dette er gjort for

å skille dem som har svak tro på egen fremtidig helsetilstand på grunn av tidligere sykdomshistorie, fra dem som har svak tro på egen fremtidig helsetilstand på grunn av andre faktorer.

Som ventet er sykmeldingshistorie sterkt utslagsgivende for om man tror at man i løpet av de neste årene må redusere arbeidsinnsatsen på grunn av helsetilstanden. Når dette er gitt (kontrollert for), er det alder som er mest utslagsgivende for hvordan man vurderer helsetilstanden sin mht. fremtidig arbeidsinnsats.

De som jobber natt har en høyere sannsynlighet for å vurdere sin fremtidige helsetilstand negativt, gitt alder, kjønn, utdanning, inntekt, sykmeldingshistorie og bransje.

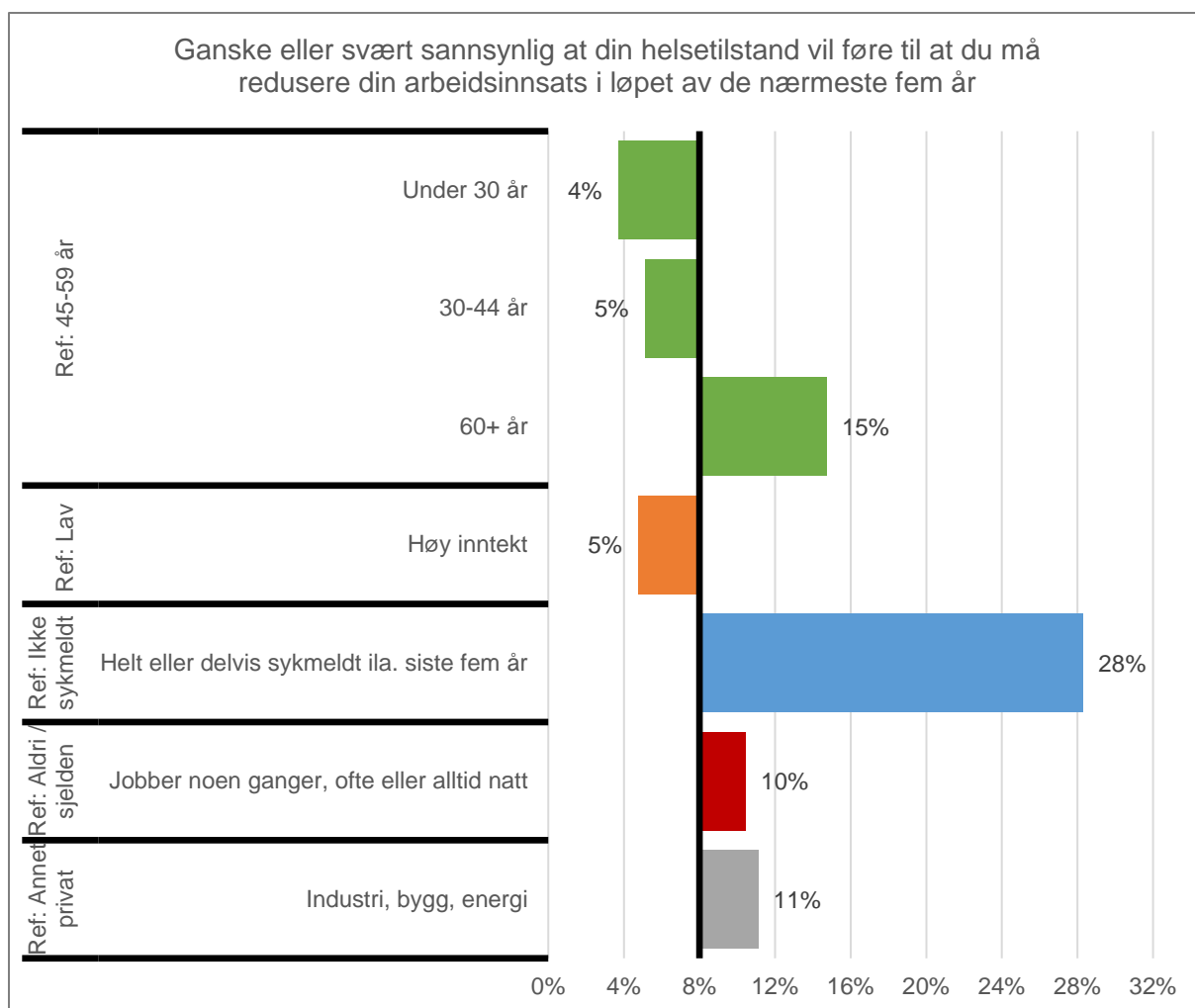
Som vist til i figuren over, er det å ofte jobbe kveld eller helg også forbundet med redusert egenvurdert helse. Vi har imidlertid ikke grunnlag for å si det det er signifikante helseforskjeller mellom dem som aldri og ofte/alltid jobber kveld og helg når alder, kjønn, utdanning, inntekt, sykmeldingshistorie og bransje er kontrollert for. Dette tyder på at det ikke er kvelds- og helgejobbing i seg selv som påvirker egenvurdert helse. Vi finner ikke signifikante forskjeller mellom kvinner og menn og høyt og lavt utdannede mht. helseutfall når alder m.v. er kontrollert for. I figuren over så vi at kvinner og dem med lav utdanning oftere vurderer helsen sin negativt enn menn og dem med høyere utdanning. Vi finner ikke signifikante forskjeller når de andre faktorene holdes fast.

Figuren under viser sannsynligheter⁸ for å synes at det er ganske/svært sannsynlig at «din helsetilstand vil føre til at du må redusere din arbeidsinnsats i løpet av de neste fem årene», gitt at de andre faktorene holdes fast. En mann i aldersgruppen 45-59 år med lav utdanning og inntekt som jobber i annen privat tjenesteyting, som ikke har vært sykmeldt mer enn to måneder sammenhengende i løpet av de siste fem årene, og som aldri jobber natt, helg eller kveld vil med 8 prosent sannsynlighet vurdere det som svært eller ganske sannsynlig at helsetilstanden hans vil føre til at han må redusere til arbeidsinnsats i løpet av de neste fem årene. Hadde han jobbet natt, men vært ellers lik, ville sannsynligheten vært 10 prosent (derav er stolpen for nattarbeid på 17 prosent).

Hadde han vært under 30 år, men ellers lik, ville sannsynligheten vært 4 prosent. Hadde han vært over 60 år, men ellers lik, ville sannsynligheten vært 15 prosent. Sagt med andre ord: 15 prosent av menn i aldersgruppen 60+ med lav utdanning og lav inntekt, som ikke har vært sykmeldte⁹ og som aldri jobber natt, kveld eller helg og som jobber i annen privat tjenesteyting, vurderer det som svært eller ganske sannsynlig at de må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de nesten fem årene pga. sin helsetilstand.

⁸ Predikerte sannsynligheter

⁹ Helt eller delvis lenger enn to måneder sammenhengende i løpet av de siste fem årene

Figur 24: Predikert andel som vurderer det som svært eller ganske sannsynlig at helsetilstanden vil føre til at man må redusere sin arbeidsinnsats i løpet av de neste fem år. Stolpene viser avviket fra referanse kategorien. Stolpene er laget ut fra regresjonskoeffisienter som er signifikante på 0,01-nivå. År: 2014-2017, N = 9 195.

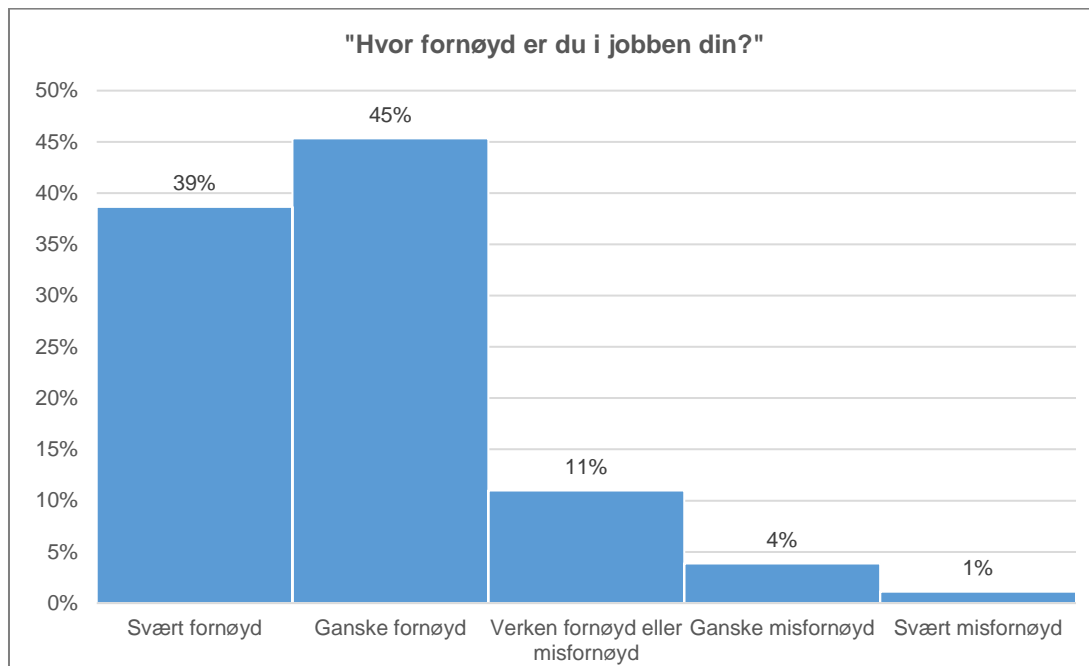
Vi kan se på noen ekstremvarianter. Gitt at du er under 30 år, har høy inntekt, ikke har vært sykmeldt over lenger tid, aldri jobber natt og jobber med annen privat tjenesteyting, er det kun 2 prosent sannsynlighet for at du vurderer helsen din svært eller ganske negativt i forhold til fremtidig arbeidsinnsats. Dersom du er over 60 år, har lav inntekt, jobber natt noen ganger, har opplevd å være sykmeldt i mer enn to måneder sammenhengende i løpet av de siste fem årene og ofte eller alltid og jobber i industri, bygg og anlegg eller energi, er sannsynligheten for at du vurderer helsen din negativt hele 60 prosent, dvs. 7,5 ganger så høyt som det som er snittet for arbeidstakerne under ett.

Hva viser dette?

- Nattarbeid har selvstendig negativt utslag på helsa – for gitt alder, kjønn, utdanning, inntekt og bransje.
- Hadde vi vært litt mindre konservative i anslagene våre og inkludert koeffisienter som er signifikante på 0,05-nivå, ville vi også funnet at de som jobber kveld oftere anser det som sannsynlig at de må redusere arbeidsinnsatsen på grunn av helse.

Trivsel

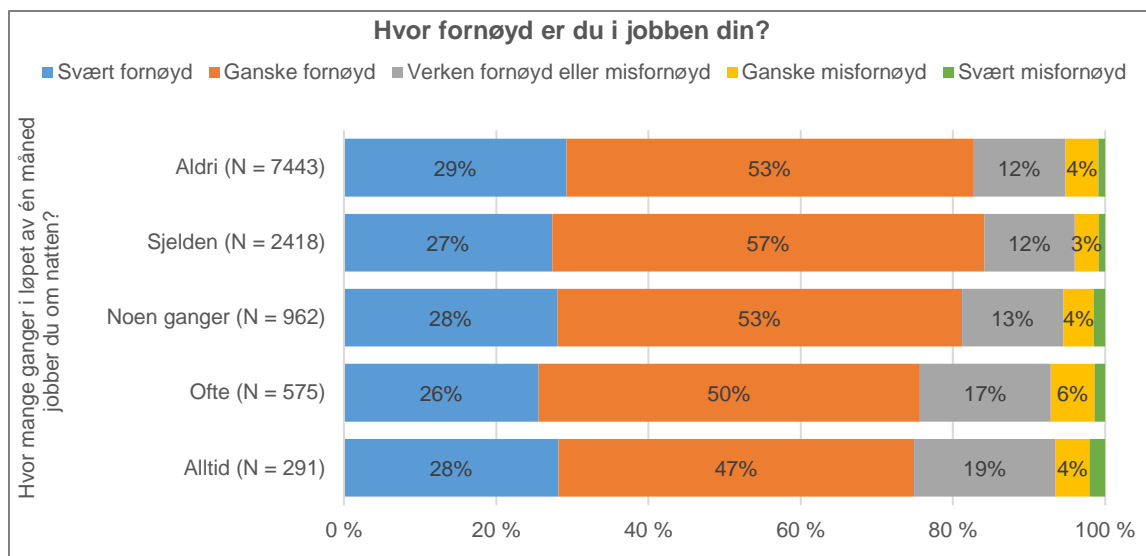
Trivselen i norsk arbeidsliv er generelt høy. På direkte spørsmål om hvor fornøyd de er i jobben sin, har 84 prosent svart at de er svært eller ganske fornøyd. 1 prosent har oppgitt at de er svært misfornøyd.

Figur 25: Svarfordeling på spørsmål om hvor fornøyd man er i jobben sin. År: 2009-2017, N = 26 680

Hvis «svært fornøyd» = 1 og «svært misfornøyd» = 5, er arbeidstakerne i Norge i snitt 1,8 fornøyd, dvs. «ganske fornøyd pluss».

Det er påfallende små forskjeller mellom de ulike arbeidstidsordninger og hvor fornøyd man er i jobben. Unntaket er de som ofte eller alltid jobber natt, som oftere er middels fornøyd eller misfornøyd enn de som bare jobber natt noen ganger, sjelden eller aldri.

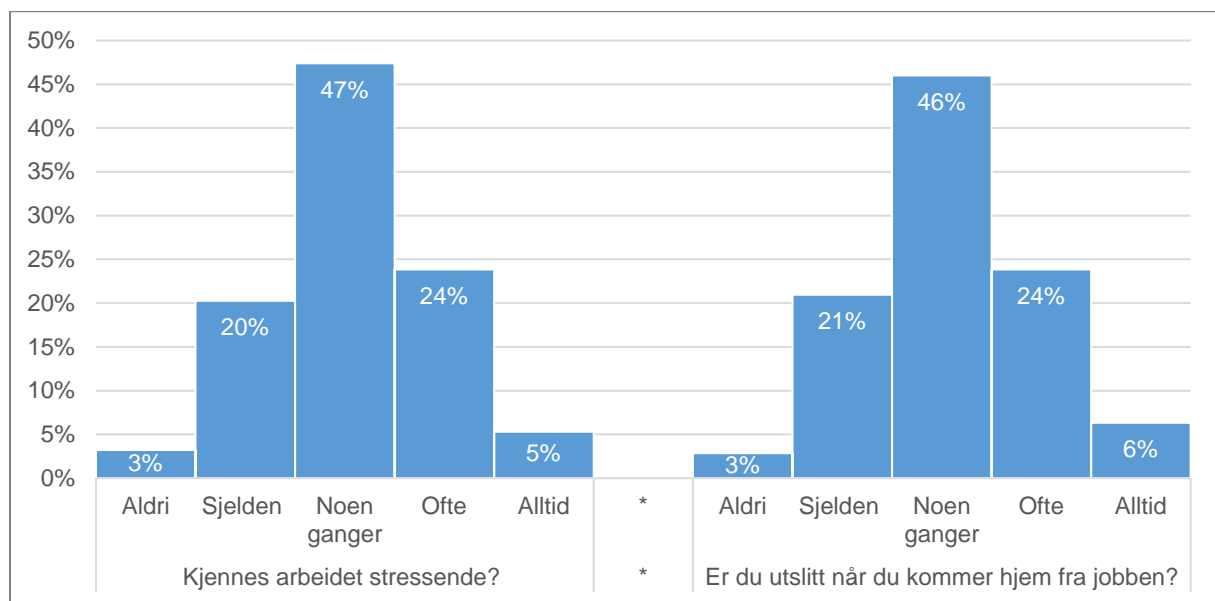
Figur 26: Svarfordeling på spørsmålet «Hvor fornøyd er du i jobben din?» krysset mot hvor ofte man jobber om natten. År: 2014-2017, N = 11 689.

Vi har sjekket ut hva som kjennetegner dem som har svart at de er verken eller, eller ganske/svært misfornøyde. Når kjønn, alder og de andre kjente bakgrunnsvariablene er kontrollert for, finner vi at helge- og kveldsarbeid ikke har noe å si for om du er fornøyd eller misfornøyd i jobben. Derimot er nattarbeid isolert sett utslagsgivende. Å jobbe natt noen ganger, ofte eller alltid øker sannsynligheten for å ikke være fornøyd i jobben.

Stress

Er du utslitt når du kommer hjem fra jobben? Kjennes arbeidet stressende?

Hver fjerde arbeidstaker er ofte eller alltid utslitt når han/hun kommer hjem fra jobben. En like høy andel synes arbeidet alltid eller ofte er stressende. Det er et relativt stort sammenfall mellom dette, men ikke slik at alle som er utslitte når de kommer hjem fra jobb synes arbeidet er stressende, og motsatt. Andelen som opplever stress på jobb og som er utslitt etter jobb har vært stabil over tid.

Figur 27: Andel av arbeidstakerne som synes arbeidet kjennes stressende og som er utslitte når de kommer hjem fra jobben. År: 2009-2017, N = 26 494 (til dels overlappende respondenter fra ett år til et annet).

De som jobber natt, kveld og helg er oftere utslitt etter jobb enn det de som ikke gjør det er. Det gjelder uansett hvor mange timer du jobber, hvilken bransje du jobber i, om du har høy eller lav utdanning osv. Det er særlig de som jobber kveld som oftere oppgir at de er utslitt etter jobb.

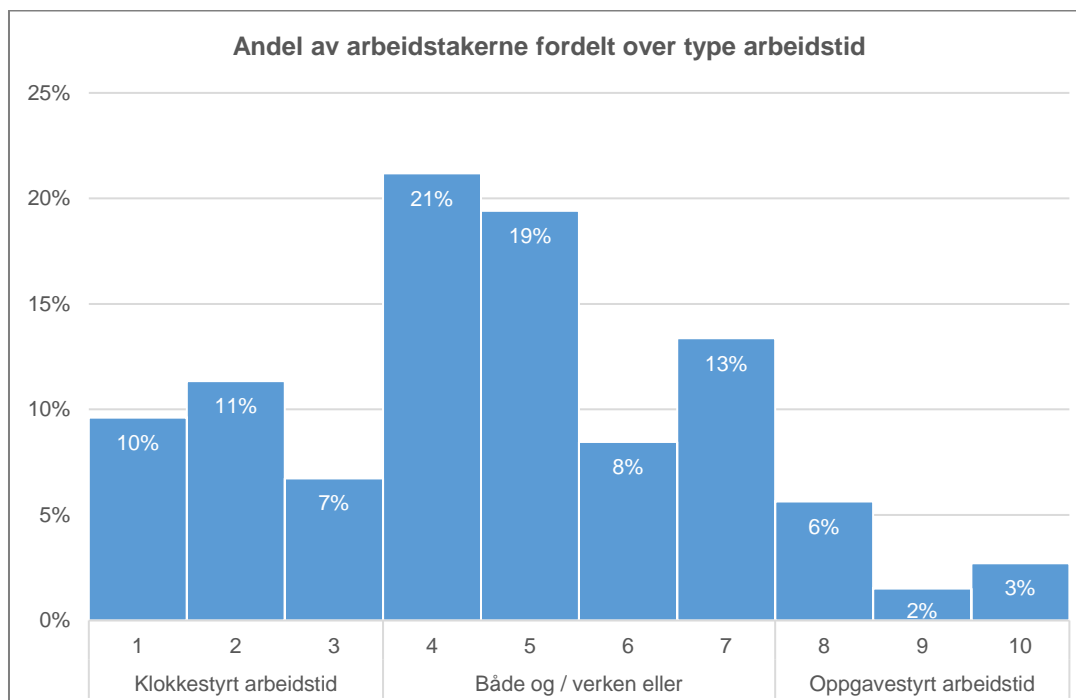
Vi finner tilsvarende for stress: De som jobber om natten, kvelden og i helgene synes oftere at arbeidet kjennes stressende enn det de som ikke gjør det synes, uavhengig av hvor mange timer du jobber, alder, kjønn, utdanningsnivå mv. Kveldsarbeid er mer utslagsgivende på opplevelsen av stress enn det helge- og nattarbeid er.

Klokke- og oppgavestyrte arbeidstid

I Arbeidslivsbarometeret har vi innført begreper som klokkestyrt og oppgavestyrte arbeidstid. Klokkestyrt arbeidstid innebærer at du må møte på jobb til et gitt tidspunkt og gå på et gitt tidspunkt. Typiske eksempler på klokkestyrt arbeidstid er butikkarbeid, arbeid i barnehage (for dem uten lederansvar) og skiftarbeid ved et sykehjem. Oppgavestyrte arbeidstid innebærer en mer «flytende» tilværelse, der det er oppgaven som står i sentrum, men når på døgnet eller i uka den gjøres er i utgangspunktet ofte irrelevant. De som har oppgavestyrte arbeidstid har ofte tidsfrister de må forholde seg til, men de står fritt til å disponere tiden frem til tidsfristen. Noen eksempler på yrker med oppgavestyrte arbeidstid er arkitekt og forsker.

I AB-2017 lagde vi en variabel som går fra 1 til 10, der 1 = Svært klokkestyrt arbeidstid, og 10 = Svært oppgavestyrte arbeidstid.

Arbeidstakerne er ganske godt spredt på en slik «skala» av type arbeidstid. Figuren under viser fordelingen. De fleste har en arbeidstid som er verken oppgave- eller klokkestyrt, eller begge deler, alt ettersom.

Figur 28: Arbeidstakere fordelt etter graden av klokke- og oppgavestyrte arbeidstid. 1 = Klokkestyrt arbeidstid, 10 = Oppgavestyrte arbeidstid. År: 2014-2017, N = 12 050 (til dels overlappende respondenter mellom hvert år).

Vi finner ingen tegn til endring i utbredelsen av oppgave- og klokkestyrt arbeidstid for perioden 2014-2017.

Klokkestyrt arbeidstid er mest utbredt blant dem med lav utdanning og inntekt. Det forekommer oftere hos arbeidstakere under 45, og ofte i spesialisthelsetjenesten, statlig sektor og i industrien. Oppgavestyrte arbeidstid forekommer ofte hos eldre arbeidstakere. Jo høyere utdanningsnivå, jo høyere forekomst av oppgavestyrte arbeidstid, og særlig de som jobber i transportbransjen har oppgitt å ha oppgavestyrte arbeidstid (alt annet likt). Dette strider litt imot intuisjonen og det som kommer frem ellers av dataene. Men en transportarbeider må jo frakte menneskene eller varene fra ett sted til et

annet, og jobben er ikke gjort før varene er fraktet – uansett om tiden skulle komme i veien. De som har oppgavestyrte arbeidstid jobber i snitt litt mer per uke enn de med oppgavestyrte arbeidstid, alt annet likt. Altså koster det (tid) å ha mulighet til å disponere den relativt fritt selv.

Arbeidstidsordninger i bransjene

I tabellen under har vi oppsummert arbeidstid for hver bransje.

Tabell 2: Arbeidstid for hver bransje

	 Specialist-helsetjenesten	 Stat (uten helse)	 Kommune fylke	 og Industri, bygg og anlegg, energi	 Service (hotell, butikk, reiseliv, servering)	 Bank, forsikring, finans	 Transport (i privat sektor)	 Annen privat tjenesteyting
Gjennomsnitt timer per uke, heltid	39,5	40,3	39,9	40,3	41,1	41,2	42,0	41,0
Gjennomsnitt timer per uke, deltid	28,2	27,1	27,9	28,5	26,5	28,0	28,3	27,3
Andel deltid, %	27	11	29	7	23	11	9	16
Andel uregistrert arbeidstid, %	16	15	33	24	41	31	28	35
Jobber kveld ofte eller alltid, %	37	19	30	20	31	16	40	21
Jobber natt noen ganger, ofte eller alltid, %	31	17	14	18	11	6	38	12
Jobber lørdag ofte eller alltid, %	27	14	17	12	27	7	30	10
Jobber søndag ofte eller alltid, %	26	12	20	11	8	5	29	10
Klokkestyrt arbeidstid (1-3), %	37	30	26	31	30	22	18	24
Oppgavestyrt arbeidstid (8-10), %	5	6	12	8	11	10	15	12

Arbeidsforskningsinstituttet er et
tverrfaglig arbeidslivsforskningsinstitutt.

Sentrale forskningstema er:

- ♦ Inkluderende arbeidsliv
- ♦ Utsatte grupper i arbeidslivet
- ♦ Konflikthåndtering og medvirkning
- ♦ Sykefravær og helse
- ♦ Innovasjon
- ♦ Organisasjonsutvikling
- ♦ Velferdsforskning
- ♦ Bedriftsutvikling
- ♦ Arbeidsmiljø

Publikasjonen kan lastes ned fra www.afi.no
Ved større opptrykk, ta kontakt med AFI.

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet – storbyuniversitetet

Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
Telefon 23 36 92 00
www.afi.no